

Forum Antroposofi

NR 4 2013

4-7

NOTISER

Förnyelsearbete inför 2014

Red.

Förnyelse i AAS

Mats-Ola Ohlsson

Nibbles nya lada

Rose Nekvapil

Regeringens stöd

Red.

Institut för antroposofisk meditation

Anna Katharina Dehmelt

Goetheanum renoveras

Justus Wittich

8-12

ESSÄ

Inkallad i tillvaron

Robin Schmidt

13-15

ESSÄ

För en vänskapens politik

Zvi Szir

16-17

BILDUPPSLAGET

18-22

KRÖNIKA

Höstens skönhet

Brigitte Deck

Himlajorden

Gudrun Thorsson

Lilla ängeln

Louise Ejefors

Hundra dagar av besinning

Helmy Abouleish

Studiematerial

Ottar Ludvigsen

Årsmötet 2013

Joel Hallklint

Till minne & medlemskap

Sekretariatet

24-26

KALLELSE

Höstmötet 2013

27-30

KALENDARIUM

32

BILDBERÄTTELSE

Arkivögonblick

Att bygga en gemenskap

Mats-Ola Ohlsson,
Dick Tibbling

Då grundstenen lades till den första Goetheanumbyggnaden den 20 september 1913 inleddes en byggprocess som varade till nyårsafton 1922. En parallell process ägde rum där byggandet av Goetheanum motsvarades av att en social byggnad kom till stånd. Vid tiden för första världskrigets oerhörda katastrofer kom människor samman från olika delar av världen för att vara delaktiga i byggandet av "ordets hus" som skulle vara ett synligt uttryck för antroposofin. Våren 1923, efter att Goetheanumbyggnaden lagts i ruiner genom en anlagd brand, beskriver Rudolf Steiner grundläggande kvaliteter och villkor för att kunna skapa en gemenskap på antroposofisk grund.

"Idéer är för antroposofin de av kärlek formade kärnen i vilka människors väsen hämtas ned från den andliga världen på ett andligt sätt."

"Och eftersom antroposofin verkligen endast kan förstås utifrån kärleken, är den också kärleksskapande när den i sitt sanna väsen tas emot av människorna. Mitt under det förödande kriget kunde därför en kärlekens hemvist byggas i Dornach."

Det är en kärlek som grundar sig på förståelsen att uppleva människans andliga väsen bakom den yttre vardagspersonligheten, att vakna upp inför människan i människan.

En betingelse för detta är en ökad tolerans för den som inte tycker och tänker som man själv.

"Först om man förmår att ta upp den andres åsikter med samma tolerans som man omfattar sina egna, först då tillägnar man sig det sociala sinnelaget som är nödvändigt för att uppleva det som teoretiskt förkunnas ur de högre världarna."

Under byggprocessens gång stod det så småningom klart att de inre sociala kvaliteter i den antroposofiska rörelsen inte motsvarade det som hade krävts för att bygga en antroposofisk gemenskap. Den yttre ruinen av Goetheanum motsvarades av ett inre ruin-tillstånd.

I en analys beskriver Rudolf Steiner hur olika verksamheter och rörelser hade vuxit fram och som allt mer hade skiljt sig från modern dvs. det antroposofiska sällskapet. Det uppstod en bristande relation mellan dotterrörelserna och modern. Rudolf Steiner beskriver hur den tendensen fick förödande konsekvenser såväl för modern som för döttrarna. Det finns lagbundenheter som måste beaktas när det gäller andliga relationer.

Då Rudolf Steiner nygrundade Antroposofiska Sällskapet ett år efter branden, gav han en andlig grundsten i form av ett meditativt innehåll som skulle utgöra ett frö till det Antroposofiska Sällskapets sociala byggnad. Han vidtog också steg för att hitta en form för att knyta antroposofiska verksamheter till det Antroposofiska Sällskapet. Genom Rudolf Steiners insjuknande och död avbröts processen. Men det är tydligt att Rudolf Steiner avsåg att Antroposofiska Sällskapet, Fria

Högskolan för Antroposofi med sina sektioner och verksamheterna skulle utgöra en organisk helhet.

Till de unga pionjärer som grundat den första läkepedagogiska verksamheten, betonade han att de måste knyta an till Antroposofiska Sällskapet och de olika sektionerna inom den Fria Högskolan, för att kunna förverkliga sitt initiativ.

"Ty genom allt det som vi kan förnimma i sådana skeenden måste det Antroposofiska Sällskapet bli en organism i vilket de olika ansvaren verkar som livgivande blod. Och saker och ting samverkar förvisso på rätt sätt om det rätta sinnelaget finns. På samma sätt som hjärta och njurar måste samverka för vissa funktioner i den mänskliga organismen så att något enhetligt uppstår, så måste sektionerna samverka för det som ni just söker förverkliga."

Den impuls som gavs till social nyorientering i samband med nygrundandet av Antroposofiska Sällskapet blev inte fullbordad. Om det rätta "sinnelaget" finns så kan den nödvändiga processen gå vidare mot att skapa alltmer levande sammanhang mellan den antroposofiska rörelsens delar.

Förnyelsearbete inför 2014

Red.

Vid kommande årsmöte 2014 för Antroposofiska Sällskapet i Sverige kommer samtliga styrelseledamöter att ställa sina platser till förfogande (se årsmötesprotokoll från 2013 längre bak i detta nummer). Avsikten med detta förfarande har från styrelsens sida varit att ge kraft åt ett förnyelsearbete. En viktig roll under innevarande verksamhetsår har därför valberedningen.

Här rapporterar de om hur deras arbete har sett ut hittills och om hur det kommer att fortsätta fram till årsmötet 2014:

”Under den första halvan av vårt valberedningsår har valberedningen arbetat med följande uppgifter:

- Identifierat valberedningens uppdrag.
- Reflekerat över vad stadgarna säger om föreningens uppgift, om styrelsens uppgift och om generalsekreterarens uppdrag.
- Deltagit i styrelsens utvecklingsarbete 2 ggr.
- Presenterat våra reflektioner och förslag till styrelsen i augusti.

Kommande uppgifter:

- Tala enskilt med styrelsens ledamöter
- Hålla ett lyssnande öra öppet mot styrelsens egen process
- Processa förslag till styrelseledamöter

- Föreslå årsmötet 2014 ledamöter till föreningens styrelse”

För att få en bredd i förnyelsearbetet och låta det inkludera samtal om framtida arbetsformer kallar styrelsen i samarbete med valberedningen till följande programpunkt:

- Medlemsmöte torsdagen den 14 november kl 14.30-17.00 i Ytterjärna Kulturhus: Öppet samtal om framtida arbetsformer för föreningen och dess styrelse.

Valberedningen föreslår därefter att styrelsen presenterar ett nytt upplägg för styrelsearbetet under december 2013- januari 2014. Nu vill valberedningen gärna ha synpunkter, tankar och idéer från medlemmarna! E-post till valberedningen: valberedning@antroposofi.nu

Valberedningen består av: Maria Norberg, Lena Christina Olofsdotter och Rasmus Thomsen.

Förnyelse i AAS

Mats-Ola Ohlsson

Vid senaste årsmötet invaldes Joan Sleigh som medlem i styrelsen för Allmänna Antroposofiska Sällskapet (AAS).

Joan föddes 1962 i Sydafrika och växte upp i en Camphill-gemenskap, där hennes far var verksam som präst i Kristensamfundet. Hon hade sin skolgång i en waldorfskola i Kapstaden. Vid tjugo års ålder gifte hon sig, bildade familj och flyttade till Tyskland. Där gjorde hon även en waldor-

flärrutbildning. Hon återvände tretton år senare, 1995, med sina barn till Sydafrika och har sedan dess varit verksam som waldorflärrare. De senaste åren har hon även undervisat på waldorflärrarseminariet i Kapstaden.

I en intervju i "Das Goetheanum" svarar hon på frågan om vad Antroposofiska sällskapet betyder för henne: "Sällskapet vid Goetheanum är hjärtat för mig, hjärtat, väsendet Antroposofias hem som kan strömma ut aktivt och levande i världen och bli verksamt där. Det är ett rum, en mötesplats, vid Goetheanum där allt kan förbindas och bli fruktbart, så att det kan verka aktivt och med ny kraft i periferin."

Under ett möte med medarbetare vid Goetheanum försöker hon ge en bild av vilka uppgifter som hon ser framför sig: "I första hand kommer jag att stödja Virginia Sease i det engelska studieprogrammet. Jag ser det som stor och ansvarsfull uppgift och vill göra mitt bästa för den. [...] Jag kommer inte med någon agenda. Jag vill ha öppna öron och få en känsla för vad som händer här. Jag vill sätta in mig själv och mina krafter i tjänst för Goetheanums liv."

I sitt tal vid årsmöte sa hon vad hon vill ta med sig in i arbetet – elefantens öra och giraffens hjärta. Elefantens stora lyssnande öron och goda minne och giraffens stora kraftfulla hjärta.

Vid samma årsmöte avgick Sergeij O. Prokofieff från styrelsen för Allmänna Antroposofiska Sällskapet efter att ha varit dess medlem under 12 års tid. Prokofieffs stora gärning och betydelse för den antroposofiska rörelsen uppmärksammades av Virginia Sease. Prokofieff har i ett skriftligt meddelande låtit meddela att han av hälsoskäl kommer att begränsa sin verksamhet till sitt redan så omfattande författarskap.

Nibbles nya lada

Rose Nekvapil

Med höstens inträde i Järna anlände två resande män (Wandergeselle) från Tyskland och Schweiz. Två snickare som reser runt i världen och arbetar för mat och husrum och samtidigt praktiserar, arbetar och skaffar sig erfarenheter för att bli mästare inom sitt fack.

Tragedin med förlusten av Nibbles kor har gjort ett djupt intryck på Järnagemeenskapen och många jordbruksgemenskaperna världen runt. Bönderna befann sig i en tom sfär. Bokstavligt. Men några av de yngre korna överlevde och nya har kommit och bortsett från förlusten finns behovet av en lada som skydd för korna under kommande vinter.

Nibbles bönder och de två snickarna har tillsammans skapat ett byggprojekt för att få till denna lada. Inte bara bygga en lada utan också uppfylla en dröm om att bygga med timmer från Nibbles egen skog. De senaste månaderna fälldes och barkades träden. Med mycket tankearbete och koncentrerat fysiskt arbete restes ladans grundkonstruktion bara tre veckor efter projektstarten. På byggplatsen har det rådit en stark aktivitet. Många unga människor har hjälpt till och bjudit på fika för att hålla igång arbetarna.

Det finns fortfarande en del arbete som behöver utföras, men visionen har blivit realitet! Denna vinter kommer korna att få det behövliga skyddet i det vackra huset och Nibble har startat sin återuppbyggnad. Fortsättning följer våren 2014 med bygge av den nya ladugården, mejeri och hölada. Fotografier från bygget: se mittuppslaget.

Regeringens stöd

Red

Den 3 september 2013 skickade Utbildningsdepartementet ut ett för waldorfpedagogiken och den antroposofiska rörelsen efterlängtat pressmeddelande med titeln "Waldorfbildning av förskollärare och lärare får statligt stöd":

"Högt ställda krav på kvalitet och likvärdiga förutsättningar för alla barn och elever är av högsta vikt oavsett pedagogisk inriktning. Utbildning av lärare med hög kvalitet är en förutsättning för detta. Regeringen avsätter därför 10 miljoner kronor för 2014 i kommande budgetpropositionen för utbildning av lärare och förskollärare med waldorfinriktning. Från och med 2015 beräknas 10 miljoner avsättas årligen.

Waldorfpedagogiken är idag den största alternativa pedagogiken inom det svenska skolväsendet. Inget statligt lärosäte utbildar lärare eller förskollärare med waldorfinriktning, i stället ges utbildningarna av utbildningsanordnare vilkas verksamhet hittills har finansierats utan statliga medel."

Caroline Bratt, rektor på Waldorflärläroshögskolan, kommenterade omedelbart det glädjande beskedet:

"Trots en del olösta frågor kan vi glädjas åt att många års arbete nu bär frukt och att man från regeringens sida har sett vikten av reell pedagogisk mångfald. Notera gärna den mening i pressmeddelandet att man slår fast att waldorfpedagogiken är den idag största alternativa pedagogiken i svenskt skolväsende. Nu står vi inför

uppgiften att utveckla och förnya den waldorfpedagogiska impulsen – en rolig, krävande och spännande uppgift!"

Institut för antroposofisk meditation

Anna Katharina Dehmelt

Institutet för antroposofisk meditation grundades i januari 2012 ur den uppbrotsstämning som utgick från Goetheanum Meditation Initiative. Institutet ville och vill så långt det är möjligt, göra det som lever som antroposofisk meditation tillgängligt för offentligheten. Detta förverkligas genom att skapa en plattform (www.infameditation.de), där så mycket som möjligt och så brett som möjligt ska bli synligt. Därför vill jag gärna ha ett brett samarbete och söker kontinuerligt efter samarbetspartners och understöd. Nästan allt är möjligt att bygga ut och är också i behov av kompletteringar. Varje bidrag i denna riktning är varmt välkommet.

Även om institutet, understött av samarbetspartners, i slutändan ansvarsmässigt vilar på mig, vill det ändå inte ses som ett privatinitiativ, utan som ett uttryck för en stor rörelse. Ju fler människor som kan uppfatta institutet som sitt institut, desto mer adekvat som ett gemensamt projekt blir det.

Ur "Goetheanum Meditation Initiative Worldwide" – Network Conference juli 2013

Goetheanum renoveras

Justus Wittich, skattmästare i AAS

Från och med 30 september 2013 stängs den stora salen i Goetheanum under ett års tid. Man kommer i ett första steg att förbereda demontering av scenutrustningen. Ett strikt tidsschema ska då följas för att det ska vara möjligt att öppna salen igen för föreställningar och möten från och med Mikaeli 2014.

Renovering av den västliga och sydliga delen av byggnadens fasad och tak kommer att påbörjas så snart vädret tillåter det våren 2014 samt att leveransen av de beställda norska skifferplattorna har skett. Av tekniska skäl är det mer adekvat att genomföra re-noveringen av betongfasaden och den norra delen av taket i byggnadsfas nr två.

Styrelsen vid Goetheanum har beviljat en summa upp till 10 miljoner schweizerfranc (ca 71 miljoner SEK) för den av säkerhetsskäl nödvändiga renoveringen av byggnaden. Detta inbegriper hela scenen, fasadrenoveringen och de västliga och södra delarna av taket, liksom konstruktionen av mellanvåningen som är mest meningsfull under denna byggfas.

Ej ännu beviljade renoveringsarbeten omfattar fasaden och norra delen av taket, renoveringen av terrassen och att öppna och bygga ut orkesterdikedet, som var en del av de ursprungliga konstruktionsplanerna 1924.

Hittills har lite mer än hälften av de ekonomiska medlen – ca 7 av 13,5 miljoner CHF (49 av 96 miljoner SEK) – antingen tillförlitligt utlovats eller mot-

tagits i form av många små och några större donationer, byggnadskreditiv och långsiktiga räntefria lån. Det betyder att 2 miljoner CHF (ca 14 miljoner SEK) fattas av de 2/3 av den totala kostnaden (dvs 9 miljoner CHF/64 miljoner SEK) som vi hoppades kunna ha säkerställts när byggnadsarbetena startar oktober 2013.

Skattmästaren och byggadministratören inbjuder er att å det varmaste överväga era möjligheter att hörsamma den vädjan om donationer som i och med detta skickas ut till medlemmarna i Antroposofiska Sällskapet och i vidare mening till relaterade verksamheter inom den antroposofiska rörelsen.

Inkallad i tillvaron

Robin Schmidt (övers. Tobias Ossmark)

FORUM har tidigare i år uppmärksammat Antroposofiska Sällskapetets 100 år. Som en fristående fortsättning närmar vi oss i detta nummer frågan om vad denna historiska tidsrymd innebär i fråga om spiritualitet. Hur ser de spirituella förutsättningarna ut idag i början av det 21:a århundradet? Kan de formuleras på nytt utifrån den situation som råder idag? Och vidare: Kan vi genom vår "tidsålder" finna förnyad tillgång till den antroposofiska rörelsen och även till dess organisation?

Utan anspråk på att ge svaret på denna onekligen omfattande frågeställning publicerar FORUM här ett bidrag från Robin Schmidt, mångårig medarbetare vid Goetheanum, där han utifrån sina perspektiv ger sig ut på spaning i detta fält. På vägen möter han några samtida tänkare: en antropolog, en filosof och en

diktare. Dessutom finner han horisonten i ett ännu levande religionsfilosofiskt traktat från 1700-talet.

På sin spaning ser Robin Schmidt gränserna för rum, tid och innerlighet upplösas. I denna process avtar närvaron av en andlig existens för att på nytt frambringas i det rum som vänskapen skapar.

I det efterföljande bidraget borrar Zvi Szir specifikt vidare i ett tänkande kring vänskapens innebörd. Formulerat med hans egna ord ställs här en ny fråga: skulle möjligtvis vänskap kunna vara en samhällsprincip där den enskildes förvandling står högre än allmänna regler?

Sammantaget tror FORUMS redaktion att det kan vara värt mödan att ta till sig dessa två personliga bidrag i ett vidare spännande spaningsarbete som den antroposofiska rörelsen kanske har ett särskilt privilegium att kunna bedriva.

Den franske antropologen Marc Augé har skrivit en underbar bok med titeln "Non-Lieux" (Icke-platser). Där karakteriserar han det som alla idag är förtrogna med: uppehållandet vid platser som inte längre betyder något och inte "är". Tilltagande tillbringar vi livet på sådana platser: köpcentrets parkeringsplats, flygplatsterminalen i en för oss godtycklig stad, vid biljettautomaten, på motorvägen. Själlösa platser som inte skapats för människor utan för utföranden, för transit. Icke-platsen befriar besökaren från hennes invanda bestämmelser, från hennes individualitet, från hennes personliga vanor. Där är hon tillfälligt inte mer än just det som hon utför: som passagerare, som kund eller som gäst.

Surrande i tiden, icke-platser i rummet

"Som objektet för en söt besatthet", så karakteriserar det av Augé, "som hon med mer eller mindre övertygelse hänger sig åt, njuter hon för en stund av den passiva glädjen i anonymiteten och av den aktiva glädjen i rollspelet." Denna förnimmelse är utan tvekan välbekant, man kliver in i ett hotellrum och njuter av anonymiteten och av den roll man intar. "Slutligen ser hon sig konfronterad med en bild av sig själv, visserligen med en ganska

främmande bild. Det enda ansiktet som hon ser och den enda stämman som tar form i den tystlåtna dialogen är ansiktet och stämman av en ensamhet, desto mer förvirrande då denna ensamhet påminner om ensamheten hos miljoner andra. Icke-platsens passagerare lyder under samma koder som de andra, är mottagare av samma budskap, reagerar på samma uppfordringar. Icke-platsens rum skapar ingen särskild identitet, ingen särskild relation, utan: ensamhet och likhet." Tittar man på de andra passagerarna, de andra hotellgästerna, de ser alla ut att vara något likartade. Icke-platser karakteriseras därigenom att de är ansiktslösa, relationslösa, identitetslösa. Det är den samtida antropologiska ort som Augé har identifierat. Vi kan lätt medge detta: Vi lever tilltagande – även med viss välvillighet trots att det gör oss ensamma – i dessa icke-orter, ansiktslösa. Gentemot de andra får jag tillfälligtvis vara likgiltig. Men denna ort berättar inte vem jag är, skapar ingen identitet, är utan ande.

Även i förhållande till tiden står det likadant till. Filosofen Byung-Chul Han från Berlin karakteriserar intrycksfullt hur man på tidens område idag likaså har hamnat i en andefrånvaro, särskilt därigenom att avsnitten, trösklarna har

fallit bort. Vi är "tröskellösa invånare" vad tidsströmmen beträffar, vi har inga avsnitt, inga rytmer i tidsförnimmelsen. Allt börjar samtidigt och parallellt i skendet. Det som man tillskansat sig sedan Renässansen, att kunna gripa det egna livet i en narrativ berättelse, försvinner eftersom det inte längre går att uppfatta intervall och avsnitt i livet. Den förtrogna tidsströmmen med förflutet, nutid och framtid upplöses och blir till en "punkttid" enligt Byung-Chul Han. Vi lever i ögonblickliga moment, vart och ett med sin betydelse, och måste hoppa fram och tillbaka mellan dessa meningselement: jag är nu i detta projekt, sedan vänder jag mig till ett e-post-meddelande, därefter hoppar jag till ett annat projekt, ett samtal, en annan konferens – punktuella händelser, var och en med egen status, istället för en sammanhållen arbetscykel. Byung-Chul Han kallar det för "tidens surrande". För den som befinner sig i surrandet, så skildras det av Byung-Chul Han, går livets poesi, "varat i bilden", förlorad eftersom informationer "inte doftar". Denna iakttagelse har också gett titeln på hans bok "Tidens doft" där han ställer sig frågan om hur man på denna grundval kan träda in i ett nytt bildrum.

Transparens och förlusten av närhet

”Icke-platser” i rummet och ”surrande” i tiden – även människans inre har en disposition till andefrånvaro. Det som en gång var det inre, det intima, är idag indraget i transparensen enligt Byung-Chul Han i en annan mycket läsvärd bok med titeln ”Transparensamhälle”. Vi känner ett latent tvång till transparens, transparens är i sig positivt värdeladdat. Man menar att transparens skapar förtroende. Byung-Chul Han påstår motsatsen: ”Transparens avvecklar förtroende”, eftersom transparens är ett tilltag på det som möjliggör en gestaltning. Transparens är ett diktat som, när det väl griper själen, låter något uppstå som är besläktat med likriktning. ”Transparens påskynar och stabiliserar systemet därigenom att den eliminerar det andra eller det främmande.” Gränsen mellan mig och den andre åsidosätts och jag söker det direkta tilltaget, det är egentligen transparens. Medvetet placerar Han in transparens i ett sammanhang med totalitarism. Skillnaden är idag bara att det är ett självpålgt tvång till inre öppenhet. Det finns idag exempelvis ett tvång till öppet självutlämnande på Facebook med en subtil logik: den som inte är där gör sig suspekt. Denna subtila vridning – den som inte vänder sig utåt är redan suspekt eftersom hon uppenbarligen har något att dölja som andra inte får se – det är början på en totalitarism enligt Byung-Chul Han. I det innerligas område kommer vi dock inte alls varandra nära när vi utlämnar allt, självklart inte heller när vi förblir fullständigt slutna. Hur uppstår närhet när närhet inte betyder att fullständigt gå upp i varandra? Vilket slags öppning och gränsbildning, vilket slags förbindelse är vi i behov av på det inre planet?

Faderns och sonens tidsålder

Under vår samtids betingelser är rum, tid och innerlighet inte längre genom sig själva orter där det andliga kan äga rum. Tidigare var det annorlunda. Därför en kort historisk utveckling för att skissera hur dessa orter för andlig närvaro tidigare såg ut, här i anslutning till Gotthold Ephraim Lessing (1729-81) och hans skrift ”Människosläktets fostran”. Skriften är under Upplysningen ett av de första europeiska vittnesmålen om hur idén om reinkarnation kan göras begriplig med hjälp av tänkandet. Utifrån förnuftet gör Lessing gällande att den mänskliga anden återkommande inkarnerar eftersom den genomgår en utveckling. Denna utveckling består däri att människan ursprungligen levte i en värld som var fadergudomlig. I denna värld bestämmer den

gudomliga lagen ordningen uppifrån och människan lever i denna ordning när hon följer den. Själen som infogar sig i denna ordning är orten där det andliga kan äga rum. Den gudomliga viljan uppenbarar sig genom att den gudomliga lagen fullföljs i människans inre. Tidsmedvetandet i denna fadergudomliga värld hävdar att tidigare fanns paradiset ur vilket vi fördrevs genom syndafallet, och att frälsningen sker i framtiden när jag följer lagen. – Det lönar sig att söka igenom den egna själen för att se var man än idag ser på världen på detta sätt. Var tänker jag att bara jag håller mig till den riktiga lagen så kommer det att sluta väl? Var tror jag på scenariot att det tidigare en gång var bra medan det idag råder förfall tills någon kommer för att rädda oss? Dessa föreställningar gäller inte bara historiskt utan är samtidigt antropologiska dispositioner. – För det tredje kan vi komplettera vad gäller rummet: denna fadergudomliga världsordning organiserar rummet i ett gudomligt ovan och ett mänskligt nedan.

Efter faderns tidsålder följer, enligt Lessing, sonens tidsålder. Den lagstiftande principen, logos, som evangelisten Johannes benämner, kommer till jorden i förebildens gestalt. Den inre orienteringen sker nu genom en förebild som man eftersträvar, som man efterliknar, ”imitatio christi”. Genom att handla så som ”han” har handlat. Man kan idag placera in sig i denna andra utvecklingsfas genom att fråga sig: var ivrar man sig efter en förebild, och var vill man att något ska göras så som förebilden har sagt eller gjort? Den tidliga dimensionen av kristendomen är sådan att man alltid måste räkna med Kristi ankomst. Kristus skulle kunna komma – nu. Man lever i väntan på frälsning. Hur vill jag att Kristus möter mig? Kanske nu, kanske om tusen år? Själen må stämma in sig så att hon alltid är beredd. Här är man inte längre i den dunkla dalen, utan det kommande, apokalypsen kan bryta in när som helst – det är den kristliga tidsorienteringen. Och det kristliga rummet? Kanske kan man få bäst uppfattning om det genom att beträda en gotisk katedral vars interiör är fylld av solljus strålade genom färgade fönster – där är Gud närvarande. Väsendet som kyrkan är vigd åt, så får man förställa sig upplevelsen dåför tiden, möter man i kyrkorummet. Här handlar det mindre om ovan och nedan, utan i den kristliga tidsålderns rum handlar det om inne och ute.

Människans ankomst till sig själv

Sedan skildrar Lessing det tredje stora steget, den helige andes begynnande

tidsålder. Det som en gång kom som lagbundenhet från ovan, sedan som förebild på jorden: denna instans, detta andliga, träder nu in i den individuella människan. Hon blir själv lagstiftande instans. Autonomi – självlagstiftande – blir själens väsensdrag. Jag blir till måttstock för moral och sanning. Här ställer Lessing hoppet till friheten, att människan nu gör det goda eftersom det är det goda – och inte på grund av att en godtycklig belöning följer därav.

Vad gäller tidsdimensionen blir nu följdriktigt historien bestämmande: beskrivningen av människornas handlande. Man berättar om vad människor har företagit sig och uppfinner historien som vetenskap. Denna historia är nödvändigtvis öppen mot framtiden eftersom de handlande är fria. Framtiden frambringas genom de autonoma människornas beslut. Det som var igår syns betingat av människornas motiv, det som blir imorgon är ännu inte uppgjort och kan inte vetas eftersom de handlande subjekten är fria. – Nu upptäcks även rummet i sin kopernikanska oändlighet: vi svävar som autonoma väsen på planeten jorden i ett oändligt världsallt. Nu är varje ort en ort mitt i oändligheten, varje människa en ort i detta oändliga – inte ovan, inte inne, utan här och nu. Det är pulsslaget som går genom den helige andes tidsålder.

Vi har väl ännu inte lämnat den, många gånger inte heller trätt in i den, utan hänger kvar vid tidigare former, men kanske kan vi ändå säga att vi har inträtt i en andra fas av denna tidsålder. Idag, när man nu låter det tidigare anförda tillkomma, vänder sig autonomi till en egenartad transparens, denna upplösning av innerlighet; den historiska tidsströmmen löses upp i ett surrande som uppstår därigenom att trösklarna försvinner och den egna berättelselinjen går förlorad. I rumsperspektivet faller vi slutligen från oändligheten in i icke-platser som löser vår förbindelse till det oändliga. Människans upplösta förbindelse, där människan med öppna ögon står utan hölje, i väntan på hennes beslut – det synes mig vara vår situation i början av det 21:a århundradet.

Inkallad i tillvaron

Frågan om andenärvarons orter ställs för mig idag i anblick av detta scenario, och här vill jag gärna citera François Cheng. Han är en fransk diktare, med härstamning från Kina, och han har vid sidan om sina romaner blivit bekant genom sina ”fem meditationer över skönhet”. En människa som genomlevt det 20:e århundradet med dess lidande och glädje; han kommer nu med dessa meditationer

mot slutet av sitt liv till övertygelsen att orten för andenärvaron, för det transcendenta som han säger, idag är intressets område. Vi finner idag det andliga i detta mellanliggande mellan mig och den Andre, som kan vara naturen, ett konstverk eller den andre människan. Det hemlighetsfulla hos det transcendenta ligger idag i det mellanliggande. När vi lyckas bli delaktiga i intresserummet då leder det oss, så säger han, till att först riktigt bli inkallade i tillvaron, det låter oss bli närvarande med oss själva, med dem vi egentligen är. Det som var dessförinnan är inte den fulla mänskliga närvaron. Närvaron av det egna varats rikedom kan först uppstå man träder in i detta intresserum. I intressets rum växer den nya tidens individuella jag utöver sig självt, det beträder relationens rum som bildas genom jaget med den Andre.

Denna ort för andenärvaro skulle jag gärna beteckna med begreppet vänskap; vänskap som det paradig för andenärvaro idag som kan avlösa de gamla ordningarna i rum, tid och innerlighet. Med vänskap menar jag inte mina vänner, utan erfarenheten av hur en relation till varandra gestaltas, så som man känner igen den från vänskaper. Här följer tre synpunkter på denna erfarenhet. För det första: En vän kan förstå mig. Förstå är mer än intellektuell slutledning, förståelse förändrar mycket. Förståelse betyder att insikten kan övergå från ett medvetandeförlopp till ett livsförlopp. Ömsesidig förståelse griper in i livet, kan förvandla det helt. För det andra: Vänskap bildar inte bara liv utan också mening. Vänner är människor som betyder något för mig liksom jag för dem. Man glömmer det alltför lätt: som väninna eller vän skapar man själv mening för andra. Det är en förmåga hos vänner, att enbart genom existensen ömsesidigt vara meningsfull. Slutligen som en tredje nivå: Vänner har tillåtelsen att "förfoga". De tillåts träda in i en sfär av min existens som är sådan att den har konsekvenser för mitt väsen, för min identitet. De får säga: "gör nu det!" När en vän säger så, direkt eller mer subtilt, då kallar hon eller han in oss i det som man kan vara. Däri ligger framtid, när en vän genom sådant förfogande kallar in oss. Vänner är människor som tillåts göra det – en sensibel, ödesbildande sfär. För mig är det dessa tre områden som kännetecknar vänskap: förståelsen, betydandet och förfogandet.

Vänskapens tempel

Detta tredje skikt, förfogandet, tilldrar sig i det inre men inte utan vissa förutsättningar. Där är vördnad, hängivenhet, kraften att vända mig till en annan män-

”Nu upptäcks även rummet i sin koper-nikanska oändlighet: vi svävar som autonoma väsen på planeten jorden i ett oändligt världsallt. Nu är varje ort en ort mitt i oändligheten, varje människa en ort i detta oändliga – inte ovan, inte inne, utan här och nu.”

niska, ett väsen eller förlopp så att man därigenom träder in i denna sensibla sfär där sådan ömsesidig väsensbestämning sker. Här handlar det inte om transparens utan här räknas mycket mer vördnads kraft. Jag menar inte vördnad som underkastelse, utan som den klara och varma tillvändelsen till diamanten som finns förborgad i den andre. – Och vad händer med den surrande tiden i perspektivet av vänskap? Jag kallar det en sammansatt framtidsblick (ty. "Blick des Futur II", en varseblivning genom sammansatt framtidstempus, ett s.k. futurum exactum, övers. anm.). Blicken på nutiden som ett framtida förflutet: Vad kommer att ha varit? Vad som avses är alltså frågan om hur jag idag vill vara så att det som ska ha varit kan äga rum. Det är ett medvetande ur ett perspektiv från slutet av livet, tillbakablickande på livet, på det nuvarande ögonblicket. Istället för frågan "Hur vill jag leva?" inträder frågan "Hur kommer jag vilja ha lev?" Istället för den programmatiska blicken, vad ska vara, vad ska bli, orienterad i det förflutna, projektorienterad, inträder ett sammanhang som bildar ur ett framtida perspektiv. När ni läsare gör uppmärksamma iakttagelser av hur ni i vänskap förhåller er till andra beträffande hur denne "står i sin tid" – då kan ni upptäcka denna sammansatta framtidsblick.

Slutligen kan man kanske även formulera ett rumperspektiv när vi förstår vad kyrkobygge och tempelbygge innebär under gångna århundraden: förmågan att skapa orter där närvaron av en andlig existens kunde äga rum. Det var byggmästarens hemlighet att möjliggöra dessa former. Om det idag inte bara är sten som det byggs med förblir frågan ändå densamma. Hur måste formen se ut i ett företag eller socialt sammanhang så att andlig existens kan äga rum? Och det betyder idag enligt min mening: Hur blir det omnämnda intresserummet möjligt så att denna form av relationsbildning i vänskap äger rum? Jag tror att det även ger oss en karakteristik av antroposofi idag. Därmed menar jag inte det som blivit till och blivit levit historiskt, utan antroposofi uppfattar jag här som förmåga till vänskap, som inre kraft att omvandla autonomi till vördnad, att ur framtid gestalta nutid och att vara fri till att gestalta rum som möjliggör det som först kallar in andra till rikedom i deras närvaro.

Artikeln är en översättning från Das Goetheanum nr 22-2013 och bygger på ett föredrag som hölls under konferensen "Människa och organisation" den 12-14 april 2013 vid Goetheanum.

Marc Augé, född 1935 i Poitiers (F), etnolog och antropolog. Augé var direktör för École des Hautes Études en Sciences Sociales i Paris. På 1970- och 1980-talen genomförde Augé olika forskningsresor till Afrika (Elefenbenskusten och Togo) och Latinamerika. Senare inriktades hans undersökningar i ökad omfattning på västvärldens moderna samhälle i något som han kallade en hypermodernitetens antropologi. Många av hans böcker finns översatta till både engelska och tyska.

Verk i urval: *Génie du paganisme*, Gallimard, 1982; *Un ethnologue dans le métro*, Hachette, 1986; *Non-Lieux. Introduction à une anthropologie de la surmodernité*, Le Seuil, 1992.

Byung-Chul Han, född 1959 i Seoul (Sydkorea), författare, essäist och professor i filosofi och kulturvetenskap vid Universität der Kunste i Berlin. Han studerade först metallurgi i Korea innan han påbörjade sina studier i filosofi, tyskspråkig litteratur och katolsk teologi vid universiteten i Freiburg och Munchen. Byung-Chul Han har genom sina skrifter och sitt personliga patos fått ett stort genomslag i bredare kretsar. I medierna kallas han för en "filosofistjarna", en efterföljare till Roland Barthes, Giorgio Agamben och Peter Sloterdijk. Vid sidan om hans undersökningar av transparens och totalitarism har boken "Mudigkeitsgesellschaft" (Trotthetssamhallet) blivit översatt till åtta språk.

Verk i urval: *Heideggers Herz. Zum Begriff der Stimmung bei Martin Heidegger*. Wilhelm Fink, Paderborn 1999; *Duft der Zeit: Ein philosophischer Essay zur Kunst des Verweilens*. Transkript 2009; *Mudigkeitsgesellschaft* Matthes & Seitz, Berlin 2010; *Transparenzgesellschaft*. Matthes & Seitz, Berlin 2012; *Bitte Augen schlieen*.

Auf der Suche nach einer anderen Zeit. Matthes & Seitz Berlin 2013.

Franois Cheng, född 1929 i Nanchang (Kina). Cheng ar författare, diktare, översättare och kalligraf. Cheng studerade först vid universitetet i Nanjing innan han vid 20 års ålder beslutade sig för att bosätta sig i Frankrike på grund av sin begeistring för dess språk och kultur. Sedan 1960 verkade han som språklärare vid Ecole des langues orientales i Paris.

Chengs sena verk "Cinq meditations sur la beaute" (Fem meditationer om skönhet) finns översatt i många språk.

Verk i urval: *Le Dit de Tianyi*, Albin Michel, (1998); *L'ternite n'est pas de trop*, Albin Michel, (2002); *Cinq meditations sur la beaute*, Albin Michel, (2006).

Gotthold Ephraim Lessing (1729-81) var en betydande dramatiker och författare under den tyska Upplysningen, alltigenom förpliktigad toleransiden. Lessings hade en stor inverkan på teatern genom sina dramer. Hans verk har allt sedan de skrevs spelats oavbrutet på teatrar runt om i världen. Som ledande företrädare för Upplysningen författade Lessing flertalet teoretiska och religionsfilosofiska verk. Lessing förde polemik mot kyrkans dogma och bekände sig till "förnuftets kristendom". Det kända dramat "Nathan den vise" kan ses som en dramatisk bearbetning av det religionsfilosofiska temat som fick sitt sammanhängande nedslag i "Manniskoslaktets fostran".

Verk i urval: *Der Freigeist*; *Die Juden*; *Minna von Barnhelm*; *Nathan der Weise*; *Laokoon oder Uber die Grenzen der Malerei und Poesie*; *Die Erziehung des Menschengeschlechts*.

För en vänskapens politik

Zvi Szir (övers. Göran Nilo)

Skulle möjligtvis vänskap kunna vara en samhällsprincip där den enskildes förvandling står högre än allmänna regler?

När man befinner sig i en ny stad verkar allt ostrukturerat. Långsamt upptäcker man om det är en bra ort eller inte. Man börjar sortera, älskar ett kafé mer än andra och undviker en viss stadsdel. Orter uppstår genom sådana skillnader, är alltid speciella. Det finns sådana orter som är säregna på grund av att något ägde rum där tidigare. Till exempel ett berg som uppstod i ett slättområde för miljoner år sedan. Eller det andra Goetheanum som byggdes över det första Goetheanum. Eller något personligt: jag var med om en bilolycka och varje gång jag åker genom denna kurva är den något särskilt. För vilken annan människa som helst är den ingen ort utan helt enkelt en kurva. Dessa orter blir till orter för att de har en historia: geologiskt, historiskt eller personligt. På ett mer subtilt eller ytligt sätt besöker vi dem som turister. Jag åker till Venedig när jag vill uppleva renässans. Jag åker till en särskild strand. Och även om det inte finns några turister där är jag turisten som kommit för att konsumera. Den andra typen av orter är de, där en händelse ägt rum. De består bara så länge som människor investerar i dem. Upphör själva händelsen blir de historiska platser. Det finns musikklubbar där en musikalisk utveckling skedde. I Starclub i Hamburg spelade Beatles för

första gången. Senare var klubben musikaliskt irrelevant, men man fortsatte ändå att spela Beatles där. Händelsen är passerad men historien förblir. - Vi har en vårdande relation till historiska orter. Om någon skulle vilja riva Petersdomen skulle jag absolut vara emot det. Vi vill behålla dessa orter som de är. Vi vill inte ändra någonting, möjligtvis restaurera, så att andra kan minnas och ta till sig frukterna ur det förgångna. Den motsatta hållningen intar vi till en ort som ska vara en händelse. Där strävar vi oupphörligt efter att producera skillnader. En sådan ort måste ständigt skilja sig från sig själv. En konsertsal med den allra bästa orkester blir långtråkig när man dagligen spelar samma konsert. En händelse lever av att den är en ständigt ny process i vardande.

Orter har ett problem

Bägge slag av orter för med sig problem. En vardande ort måste fråga sig hur den ska behålla sin identitet när den samtidigt ska vara i en förvandlingsprocess? Ett kafé där man en gång spelade rock, en annan gång klassisk musik, sedan jazz och då och då techno, blir knappast en attraktiv ort. Uttrycket för vardandet får inte vara godtyckligt, orten måste kunna bära igenom en bestämd karaktär. Man behöver kunna känna att "något" håller på att bli till och detta "något" kan bara bäras upp av människor. I den arabiska vårens protestläger 2011 lever något av detta. Men dessa orter är

ytterst flyktiga, det finns ingenting som ger dem ett historiskt fundament. En grupp av människor måste ha ett grepp om orten så att den förblir i "vardande". Detta utgör ett permanent identitetsproblem för en sådan gemenskap. - De historiska orterna har problemet att de bygger sin identitet på något vordet, något som blivit till. Ju längre bort från ortens historiska berättigande man avlägsnar sig, desto mer förlorar den det som gör den till en ort. Med tiden tynar den bort, utnyttjas och förlorar sin mening. Man kan besöka den, bli fotograferad och mer var det inte. - Vid Goetheanum vill vi ha bägge ortskvaliteterna och kämpar därför också med bägge typer av problem. När vi umgås med Goetheanumbyggnaden tenderar vi mer till att bevara den historiskt. Antroposofi som rörelse präglas snarare av föresatsen att vara en ort som skapar plats för vardandet, som ju i sig är det andligt-mänskliga.

Hur förblir en ort en händelse?

Orter där människor vårdar mycket bestämda umgängesformer blir till väsen. Det finns en föreställning om att vissa byggnader eller gemenskaper kan vara ett slags kärn för väsen, som då sänker sig ned ovanifrån. Men orter har inte ett väsen, de är själva väsen. Där något förhåller sig på ett bestämt sätt och därigenom skiljer ut sig från andra, där är det eller det väsendet närvarande, eller just inte. Om och hur detta sker, är

avhängigt av det sätt som vi samarbetar mellanmänskligt på. Detta sätt att handla och förhandla med varandra kallade man ursprungligen för politik. Att politik idag har blivit något förryckt har inte mycket att göra med detta. Politik är egentligen formen för hur en grupp förhåller sig till varandra eller beslutsformen för denna relation. - Hur ser de riktiga politiska förhållandena ut för att skapa en ort där vardandet ska vara huvudmotivet? - Just här uppstår frågan om vänskap, eftersom vänskap kanske är den djupaste, högsta och mest mänskliga formen för relation. I religiös eller partnerskapsaktig mening kallar man också denna relation för kärlek. I en arabisk saga skildras ett centralt problem vad gäller vänskap:

En ung man kom till sin far: "Se, jag har tusen vänner!" "Har du tusen vänner", svarade fadern, "har du inga! Jag har bara en, men han är en sann vän." Den unge mannen sa: "Dessa tusen är också mina sanna vänner", och han vidhöll detta mycket energiskt, tills fadern föreslog att man skulle utföra ett prov: "Vi slaktar ett får och gömmer det i en säck. Med säcken går du till var och en av dina vänner och säger att du tagit livet av någon och behöver hjälp för att kunna fly från staden. Sen kan vi se vad som händer!" Den unge mannen knackar nu med säcken med "liket" över axeln på sina vänners dörrar och ber om hjälp. När det gått en lång tid kommer han tillbaka till sin far: "Ingen av vännerna har släppt in mig, några har föreslagit att jag ska anmäla mig till polisen, en del har jagat bort mig och hotat med att hämta polisen om jag inte försvinner direkt." Fadern nickar och säger: "Gå nu till min vän. Han känner dig visserligen inte, men säg till honom att du är min son och att du slagit ihjäl en man och behöver hjälp - bara det!" Sonen går dit och knackar på. När faderns vän öppnar säger han: "Jag är din väns son. Jag har slagit ihjäl en man och behöver hjälp." Mannen släpper in honom i sitt hus, tappar i ett bad, tvättar honom, ger honom rena kläder och gräver ner säcken i sin trädgård. Sedan ger han sonen alla pengar han har i huset och föreslår att han ska resa bort ett tag, tills allt lugnat ner sig. Skamsen och rörd till tårar går sonen till sin far med pengarna. Nu går bägge tillbaka till faderns vän och berättar för honom om provet. De gräver upp fåret, anrättar det och firar en fest till vänskapens ära.

Vänskap spränger lagarnas gränser

Det mest underbara med vänskapen - jag är beredd att göra allt för min vän - är samtidigt själva problemet. Genom vänskap ställer jag en människa i främsta rummet, före alla andra människor. Absolut vänskap är just att jag inte betraktar en människa som en "jämlike bland jämlingar", utan som någon särskild. Så speciell att jag ställer honom över lagen: "Hans handling är förskräcklig, men eftersom jag älskar honom ska jag finnas vid hans sida och hjälpa honom." Om vi tänker tanken vidare betyder det att vårt samhälle bygger på principer som ställer sig på tvären mot just den högsta formen för mänskliga relationer: Inför lagen ska alla vara lika. Inför vänskapsprincipen är varje vän något alldeles särskilt. Det må vara att jag för min väns bästa utlämnar honom till rättskipning enligt lagen, men det kan också vara tvärtom. Vänskap skapar singulara relationer, relationer som jag inte har med någon annan. Det betyder inte att jag inte kan ha tusen vänner, men jag skulle vara tvungen att vårda en unik relation med var och en. Av principiella skäl kan vänskap inte vara underställd någon lag, eftersom lagar har en allmän karaktär och vänskap en speciell karaktär. Man kan ha två vänner men ingen vän är utbytbar mot en annan. Inför lagen är vänskap och jämlikhet motsägelsefulla. Innan vi går vidare ska vi fokusera på tre slutsatser.

Inga vänner

1. Vänskap och vänskaplighet har inget med varandra att göra, de är just varandras motsatser. Vänskaplighet är försöket att vara lika vänlig mot alla människor. Vänskaplighet är en mycket angenäm sak, men får inte förväxlas med vänskap. Vid en fest kan man lägga märke till: om jag bjuder alla är det som om jag inte bjudit någon.

2. Vänskap bygger på en människas unika karaktär och förväxlar inte den med dess subjekt. Subjektet är ett kollage av meningar och uppfattningar och har inget att göra med det som gör oss unika. Det är alltid en besvikelse när man märker att våra uppfattningar - de som verkar vara närmast oss - är mycket opersonliga. - Singularitet hittar man i "hur" man bygger upp sitt subjekt, inte i subjektet man byggt. Därför kan man inför en femtonåring ha känslan: "För ögonblicket är hon outhärdlig, men hon kommer att bli en strålande människa. Hennes uppfattningar och tyckanden, hennes musik - allt hon säger är outhärdligt, men i hur hon gör det, finns det särskilda, det unika."

3. Vänskap är till sin natur asymmetrisk, således ensidig. Jag kan inte förvänta mig att min kärlek ska besvaras med kärlek. Om hon ska vara min vän eftersom jag är hennes vän, är relationen inte längre singular. Då handlar det om affärsverksamhet. Eller broderlighet i ekonomisk mening. Det resulterar i ett allmänt utbyte. Det vill säga att den moraliska aspekten av vänskap fungerar helt ensidigt.

Kära vänner

Vad skulle det betyda om vänskap skulle utgöra ett sällskaps ordnande princip? - Jag menar att behovet entydigt finns; det är den enda sällskapsform som gör vardandet, d v s det ständiga producerandet av skillnader, av singulariteter, av unika positioner till sin grundprincip. Endast när jag aldrig betraktar den andre som något allmänt, d v s som något som har blivit till, något som är färdigt, kan samvaron alltid vara fräsch och uppfriskande. Det kan naturligtvis aldrig handla om att hitta lagar eller former för att förverkliga ett sådant ideal. När människor börjar tänka annorlunda är former och lagar följsamma. Inte omvänt. Singularitet kan man inte kräva som en lagbundenhet. Det handlar alltså inte om att förändra lagar utan om att förändra hållningar. Därvidlag skulle det idealistiska tänkandet om samhället omstjälpas. Det gamla uttryckssättet lyder: "Fråga inte vad samhället gör för dig, utan vad du kan göra för samhället." Här är man en del av något större, singulariteten är inte så viktig. Ett annat perspektiv kunde vara: "Vad kan jag göra för varje enskild människa i samhället?" Nu blir den enskilde viktig, inte samhället som allmänt fenomen. Det handlar alltså om att han eller hon, att konkreta människor kommer vidare i sin utveckling. Och det handlar om hur mitt ständigt växlande understöd till detta ser ut. Urprincipen "en för alla" skulle omstjälpas till ett samhälle där enskilda människor tjänar andra enskilda människor. I detta ligger en framtida princip där vardandet blir samhällets motor, då alla handlingar anpassas till konkreta mänskliga relationer. När den enskildes vardande står i centrum, vårdas det som gör skillnad och inte allmänna drag. Såväl fysiska som andliga orter skulle kunna uppstå, som inte är underordnade en redan skriven historia, utan som består av den permanenta produktionen av skilda unika drag.

Nya osäkerheter

Denna bild av orter baserade på vänskap är ett fyrhorn, i vars riktning en gemenskap kan arbeta. Samtidigt skapar detta naturligtvis en mängd nya frågor och

osäkerheter. En sådan ort skulle exempelvis sträva efter att ha så få regler som möjligt, därför att den ständigt föredrar undantagen framför reglerna. För relationen till en vän är alltid en relation till ett undantag. Det betyder att varje regel endast skulle finnas där för att situativt överträdas. I Dostojewskis berättelse "Storinkvisitorn" hittar man några av de stora förbehållen och osäkerheterna som hänger ihop med ett sådant samhälle av fria människor. Man hittar knappast någon annan text i världshistorien som så klart formulerar problematiken med en gemenskap av singulariteter. I berättelsen kommer på 1400-talet Kristus tillbaka till jorden i Sevilla. Kärleksfullt går Herren omkring i staden, där hundra kättare bränts på bål dagen innan. På samma gator börjar han utföra under. Han gör människor friska och på torget framför katedralen uppväcker han till och med en flicka från de döda. Den gamle storinkvisitorn går förbi, känner genast igen honom och skickar ut soldater som kastar honom i fängelse. På natten besöker storinkvisitorn honom i hans cell. Herren säger inte ett ord, samtalet förblir ensidigt. Storinkvisitorn frågar varför han kommit tillbaka, kanske för att störa deras arbete? Sedan säger han följande:

"Du har gett människorna friheten. Du ville varken med svärd eller under tvinga dem, du förvandlade inte stenar till bröd och ville inte grunda ett världsimperium. - Du har lämnat dem i livet utan bröd och utan makt, med en frihet som de inte kan göra något med, annat än att missbruka den. Se dig omkring i världen, det finns några hundra, kanske högst några tusen som kan hantera denna frihet någorlunda. Resten lider under den. De vill ha någon som säger vad de ska göra och ger dem bröd för det. Jag var en av dem som kunde nyttja sin frihet och vi utvalda har förstått och beslutat: din frihet kan kanske rädda tiotusen. Resten av mänskligheten räddar vi bara genom att ge dem att äta och ge dem order. På deras fritid underhåller vi dem, resten av veckan tvingar vi dem att arbeta. Och de tackar oss för att vi har tagit friheten från dem. Du har lämnat större delen av mänskligheten åt sitt eget öde för att rädda en liten del som är stark nog. Din kristendom min herre, duger bara för de starka!"

Dessa mäktiga beskyllningar ställer stora frågor till friheten. Och man måste säga att storinkvisitorns analys har något i sig. Efter 2000 år av kristendom vet större delen av mänskligheten inte vad de ska göra med sitt gudomliga vara. Frågan är berättigad: är inte hela frihetsprojektet från början dömt att misslyckas?

Kan jag förlåta?

Ett av de största problemen med människor som arbetar på att bli fria är: När vi börjar leva ut vår skapande potential gör vi olika fel. Vi måste först lära oss att hantera dessa fel - framförallt de som de andra gör. Vi måste lära oss förlåta. Men kan jag förlåta varje fel? Naturligtvis är svaret: nej. Om vi är någotsånär ärliga kan vi bara förlåta i en viss utsträckning. Var och en har sina gränser, varje kultur har sina gränser. - Om en kultur, en ort, när ett samhälle ordnar sig efter vardandets princip, uppstår en permanent konflikt i förhållande till lagen. En sådan gemenskaps politik vore vänskapen, en politik där den enskilde står över lagen, det individuella över det allmänna. Och frågan är: Hur kan relationen mellan lag och unik position fungera? - Det är en fråga som man måste ställa på allvar, annars hamnar man i utopiska illusioner eller diktaturer. Antingen vill man tala om för människor vad de måste göra - som storinkvisitorn -, eller också drömmer man: "Alla kommer att göra vad de vill och det kommer att bli bra". Hur kan vi övervinna dessa fällor?

Hanna Arendt har utförligt reflekterat över politik och hittade ur förståelsen av "Nya Testamentet" en klar relation mellan singulara människor och allmänna lagar. Hon insåg att man aldrig kan förlåta handlingar. Man kan inte säga: "Ja, han har mördat, men jag förlåter mordet." Man förlåter inte mordet - och det är hennes upptäckt -, man förlåter människan. Ända in i juridisk terminologi finns idag möjligheten att "benåda" någon. Inte för att dennes handling inte är dålig, utan för att personen är den hon är. Nåden avser inte handlingen, den är inte felet som jag tycker är bra - den jag förlåter är människan. Genom detta sakförhållande förmår jag ta på mig de allra sämsta felen, eftersom den singulara människan är min vän. Min vän i ordets djupaste mening, i dess vidaste mening. På det sättet blir en vardandets gemenskap kompetent att bära ett stort mått av fel. Inte för att felen är förlåtliga, utan därför att människan som gör dem är en alldeles speciell människa, som är i en alldeles speciell situation och som jag har en speciell relation till. Det är en moralisk princip som möjliggör att bygga en gemenskap som är i vardande, som gör det unika och inte det allmänna till sin princip. En gemenskap som helt och hållet ställer sig i varje människas tjänst. Därigenom kan gemenskapen avstå från många lagar, men i gengäld måste den klara av att bära de andras fel. Och genom detta bär gemenskapen egentligen den kristna lagen i sig. "Älska

din fiende" betyder inte att denne inte är min fiende. Det som gör denne till fiende förlåter jag inte. Men denne är också en speciell människa - inte en allmän - som jag kan älska. Tills utopin om den fria människan har gått i uppfyllelse kan jag på det sättet förena den unika karaktären hos den andre mittemot mig med lagen. Ty det är ett av de största problemen: att stå ut med den andra människans frihet gör min egen frihet svår.

Bortom det människorättsliga

Vi kan inse att en vardande ort är en svår och problematisk möjlighet. Den är bara möjlig i samma utsträckning som den andres singularitet anger min egen viljeinriktning. En ort efterfrågas där man egentligen måste växa utöver det människorättsliga, eftersom detta egentligen fortfarande är av allmän karaktär. Jag vill inte respektera den andre för att hon är människa - det vore allmänt -, utan på grund av det som gör henne till något annat än alla andra. Filosofen Michel Foucault har en tanke som ofta missförstås, nämligen att mänskligheten bara är ett begrepp som kommer att försvinna som havsskummet vid stranden. Och man kan faktiskt hoppas på detta, eftersom relationen till mänskligheten som mänsklighet bara är en mellanstation. Den individuella relationen till det som gör varje människa unik är mer framtid betonad. Steiner talade om att två människor skiljer sig mer åt än två djurarter. - En vardande ort vore alltså en gemenskap av enskilda, individuella människor som trots detta samarbetar. Även om denna idealistiska riktning förefaller omöjlig att uppnå, är det den enda form som lönar sig att sträva efter om vi tillsammans vill komma in i en vardande framtid. Och om vi orienterar oss enligt detta kommer kanske också Goetheanum, kanske också Antroposofiska Sällskapet och hela samhället, vara en ort, där det mänskligt-andliga - "det sig ständigt förvandlande" - kan hittas. Annars är vi historia.

Uppsatsen publicerades uppdelad i 2 delar i Das Goetheanum nr 26 och nr 27 2013. Denna text baseras på ett föredrag som hölls i samband med utställningsprojektet "Goetheanum Einzueins" vintern 2011/12 i Goetheanum. Zvi Szir målar, skriver och tänker, grundade och leder tillsammans med Julitta Krebs 'Die Neue Kunstschule' i Basel: www.neuekunstschule.ch

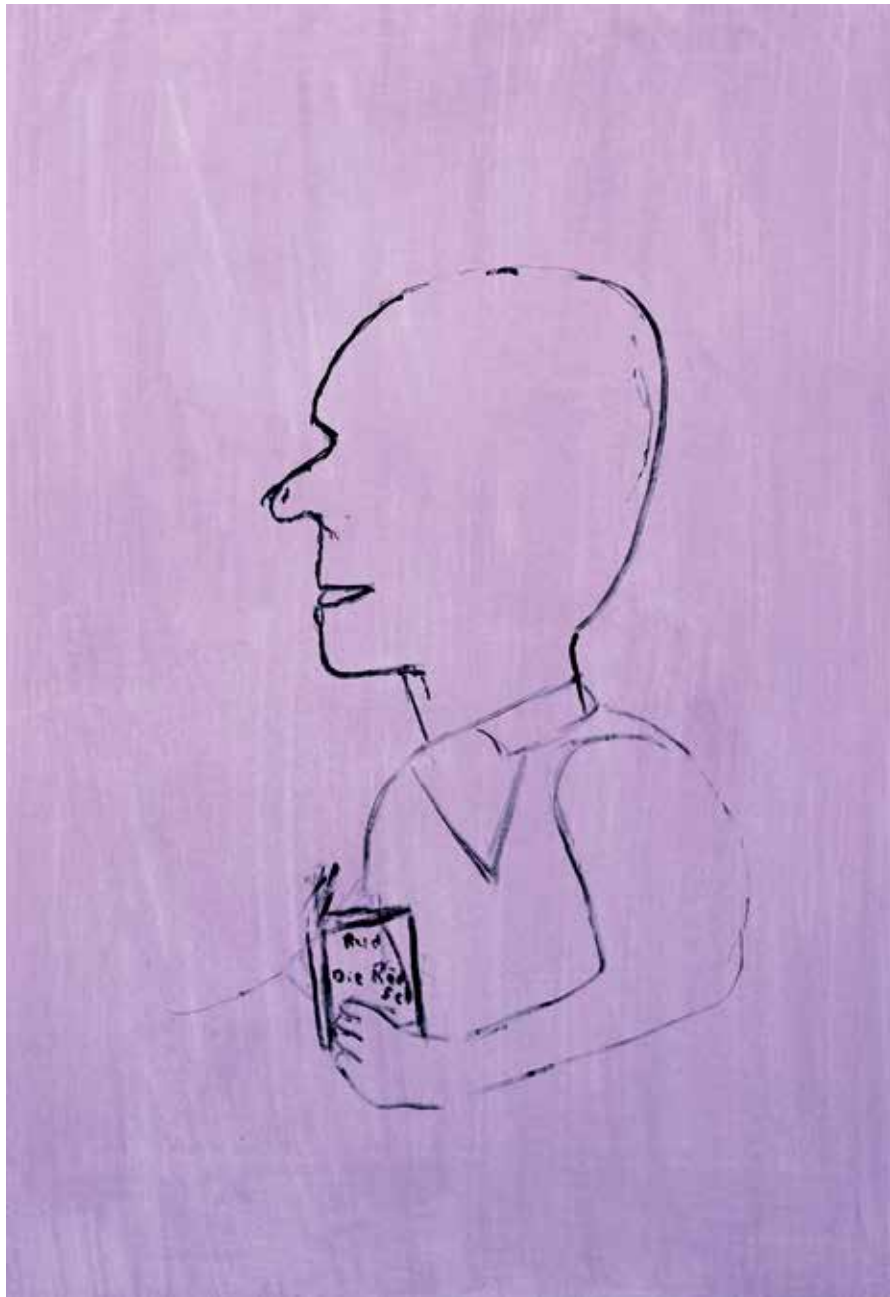

Foto på motstående sida överst:
Rose Nekvapil, Nibble nya lada, sida 5.

Foto på motstående sida nederst:
Brigitte Deck, Höstens skönhet sida 18.

Arnkjell Ruud: Porträtt H.W. ("Die Rätsel der
Philosophie"), Malerverksted 2013.

LEVNADSKONST

Höstens skönhet

Brigitte Deck

Hösten har stormat in med besked. I trädgårdsparken har träden ruskats om, buskar genomvädrats och den smidiga vassen har böjt sig fram och tillbaka i en extatisk dans.

Det är fortfarande enstaka besökare som strosar runt i parken eller grupper som gärna vill ha en guidad tur på Kulturhuset och i trädgården. Parken andas lugnare nu - det är som om pulsen blivit långsammare, trädgården börjar sakta drömma sig bort. Den förbereder sig för mognad och vila, kanske drömmer den om gångna paradisiskt vackra sommar dagar.

Trädgårdsparken speglar årstidernas gång så som Arne Klingborg beskriver det i sin trädgårdsbok och så här års är hans stora, återkommande fråga:

”När är hösten som vackrast?

Är det under de tidiga morgontimmarna då parken är insvept i tät dimma som sedan lyfter slöja efter slöja och utvecklar ständigt nya scenerier? (.....)

Eller är det under höstdagarna med den rena, höga, kristallklara luften, den blåa, blåa fjärden och alla träden som skiftar färg efter de första frostnätterna? Då får vi en helt ny park som varje år överraskar.

Eller är det höstens melankoliska sceneri, då tunga, gråvioletta moln hänger så lågt att de nästan berör de högsta trädens toppar, då regnskurar avlöser varandra, då den tröstlösa stämningen är så förtädd att den bli vacker?

Eller är det de stilla dagarna, som är mest mulna med bara en eller annan solglimt men med skönhetsvärden som det gäller att fånga under några ögonblick?

Det är i stillheten som man sådana stunder kan ta del av skådespelet där löven lossnar och sakta singlar ner i sköna former. (.....)

Det är så märkvärdigt, man anar ingen vind som ruskar om i lövkronorna; löven bara faller. Ibland bara några enstaka löv, så blir det en paus, så kommer nya löv, det är alldeles tyst och efterhand blir marken

täckt av olikfärgade mattor. Det som nyss lyste i kronorna, lyser nu på marken.

När är hösten som vackrast?

Är det ändå när höststormarna kommer med drivande, söndertrasade moln, med regn som piskar i ansiktet, de där dagarna då vinden hörs, då trädkronorna ruskas om, då löven virvlar i luften och då lövträden snart är kala silhuetter? (.....)

När är hösten som vackrast?

Är det möjligen den tiden då löven fallit av och då vi upptäcker de levande små knopparna på varje kvist som fulla av kraft tränger på och tar plats i anspråk där de gamla löven hade sina fästen? De gamla löven måste falla för det nya livet som förbereder sin utveckling. Det är höst men våren är redan här. (.....)

När är hösten som vackrast?

Kanske när vi upptäcker att hösten är full av sinnebilder som i vissnandets tid samtidigt förbådar nytt liv och framkallar ett förhoppningens sinnelag.”

Dessa vishetsfulla ”sinnebilder” kan berika vår själ, vårt liv.

Liksom naturen kan vi nu på hösten försöka smälta, förvandla, låta allt det mogna som den fina sommaren gett oss. Olika motiv och klanger kan bli till en tyst musik, en efterklang. Den är viktig för nuet och för det som ligger framför oss så att vi kan finna oss i tidens ström.

Det yttre livet driver oss framåt, men för att kunna vara närvarande i nuet behöver vi även återblicken. Det är dessa tre delar som gör livet till en helhet.

Det väsentliga i varje möte och även i vårt livspanorama är det som lyser upp i efterklangen. Om vi tar oss tid att lyssna på den kan vi förnimma visheten i ödet.

Höstens vita silverdimma ligger över vik och hamn, sista ljuva sommarminne tar han varsamt i sin famn.

Dagens stilla gryningstimme sveper över äng och vik när morgonsolens första strimma bryter fram som tyst musik.

Dimman lyser som opal kring all jordisk sorg och möda. Jag ser ur himlens öppna sal ljus och kärlek flöda.

EURYTHMIKURS

Himla- jorden

Gudrun Thorsson

Himlajorden – årets tema för Moving Art Company Sommareurytmi 25-30 juli 2013. Aurora Granstedt och Hans Lindmark stod för ljudeurytmi. Yoko Pietsch och Sylvia Karpe stod för toneurytmi.

Återigen en oförglömlig Sommareurytmikurs på Kulturcentrum Järna med Aurora, Yoko, Hans och Sylvia, detta starka team som år efter år fyller oss med kraft, glädje och gemenskap. I år med rekordet 19 deltagare som kände energin strömma från himmel och jord, genom den egna kroppen och gruppen. De enkla grundövningarna som undan för undan växte till mönster där vi allt säkrare flöt in och ut i varandra – magiskt, härligt!

Den traditionella båtturen gick i bästa sommarsol som vanligt till Björnö, där långbordet på bryggan bara väntade på att vi skulle duka upp sillunchen med nyupptagen färskpotatis från egna odlingar hos Annalena och Hans Widén – i sådana stunder kan livet inte vara bättre...

En kväll fick vi ett starkt och innerligt möte med Arne Klingborg som 2015 skulle ha fyllt 100 år. Aurora levandegjorde Arne i sitt berättande, vi fick se hans illustrerade brev till henne som liten flicka, hon läste en uppsats han som skolpojke skrev om framtidens idealskola – fantastiskt att höra med facit i det som sedan växte fram i Järna. Efteråt visade Brigitte Deck Arnes sista verk, takmålningen och glasfönstren i Kulturhusets stora sal. Brigitte berättade ingående om de olika motiven, fascinerande att lyssna till. Vilken stor konstnär och människa han var – tack för att vi fick lära känna honom från dessa olika och båda så initierade håll!

Några axplock från sista dagens utvärdering:

- upplever att jag utvecklas
- känner gruppens stora generositet
- professionella ledare som känns som en del av gruppen
- fantastiskt att få vara med i ett så levande element
- kände att vi alla blev medskapande
- detta är unikt, kan inte finnas någon annanstans
- det var himlajorden, som att komma hem

- känner mig stärkt som efter en retreat, en helande helhet, delaktig i en skapande process
- magiskt, kan inte vara utan denna kurs
- vill inte ändra på något

Sammanfattningsvis - vi känner att vi måste få återkomma år efter år, vi behöver denna gemenskap i eurytmi och påfyllnad av energi.

ETT LIV SOM FÖRSKOLEPEDAGOG

Lilla ängeln

Louise Ejefors

Louises version av
"Lilla ängelns resa till jorden"

Det var en gång en liten ängel som bodde i himlen. Den hade varit där en lång tid och sett allt som finns att se i himlen. Den lilla ängeln tyckte att det började bli tråkigt i himlen. Den lade sig på ett moln och gjorde ett hål i molnet och tittade ut. Då blev den lilla ängeln mycket förvånad och häpen. Långt, långt därnere fanns det något som var stort och runt och mycket vackert.

Den lilla ängeln frågade den stora ängeln som stod bredvid: "Vad är det som är så stort och vackert långt därnere?"

Den stora ängeln svarade: "Det som du ser långt därnere - det är jorden".

"Oh!" ropade den lilla ängeln, "kan jag få komma dit ner?"

"Nej" svarade den stora ängeln, "det går inte. Vill man komma dit ner så kan man inte vara en ängel längre. Då måste du bli ett människobarn. Och för att bli ett människobarn på jorden behöver man en mor och en far som tar hand om en när man är liten".

"Då ska jag leta efter en mor och en far" sa den lilla ängeln.

Den lilla ängeln tittade längtansfullt ned på jorden. Den såg solskenet, havet och vågorna och öknen där lejon och andra vilda djur bodde. Det såg ängar och skogar och hästar som sprang så fort att deras manar fladdrade i vinden. Den lilla ängeln såg små skalbaggar som kröp upp och ned på grässtråna, fjärilar och bin som hälsade på hos vackra blommor. Det fanns platser där allting var vitt av snö. Den såg fiskar i floderna och fåglar i luften och mycket, mycket mer.

Den lilla ängeln såg också många människor. Plötsligt kände den lilla ängeln att det kom en längtan från jorden och denna längtan kändes varm i hela den lilla ängeln. Den lilla ängeln kände efter varifrån denna längtan kom och nu visste den att längtan kom från två människor som skulle bli dess mor och far på jorden.

"Jag har funnit dem! Jag har funnit dem!" ropade den lilla ängeln "Nu får jag väl komma dit ner med detsamma!".

"Lugna dig, lugna dig" sa den stora ängeln, det tar tid. Allt måste vara förbättrat hos din mor och din far innan du kan komma. På jorden måste du ha ben att springa med, händer att leka med, ögon som du kan titta ut igenom och öron att lyssna med".

"Oh så spännande", sa den illa ängeln, "men ack vad man får vänta länge".

En dag berättade den stora ängeln att nu var allt förberett på jorden, nu var det dags att komma dit ner. Den stora ängeln sa: "Du får lämna dina vingar till mig, jag ska spara dem åt dig tills du återvänder": "Men hur ska jag komma till jorden utan mina vingar?" frågade den lilla ängeln förvånad. "Jag ska bära dig dit ner på regnbågens bro. När du blir ett människobarn får du människögon och då kan du inte se mig lika bra längre. Men jag kan se dig och jag ska följa dig vart du än går". Då blev den lilla ängeln mycket glad. Den stora ängeln tog den lilla ängeln i famnen och bar ned den till jorden.

Där nära fanns det nyfödda människobarnets föräldrar och de var mycket glada när de fick sitt lilla barn. De gav sitt lilla barn det vackraste namn de visste och barnet fick heta

(I detta fall fick barnet heta Tordur).

På fem års dagen brukade jag berätta denna saga för barnen i min grupp.

En ängel utanför dörren

Tordur satt i mitt knä i köket på förskolan. Vi hade väntat en hel timme på att hon skulle bli hämtad. Jag hade ringt hem till hennes föräldrar flera gånger, men fick inte kontakt med någon av dem.

Tordur var 5 år och liknade mest en älva. Fast hon alltid hade många lager med kläder på sig, fanns det något överkligt över henne. Lyfte man henne blev man överraskad över att hon på något sätt verkade viktlös. Hon deltog i leken på ett stillsamt sätt och följde de andra barnen med stora ögon när det gjorde pys. När hon talde viskade hon fram orden. Men hennes teckningar var kraftfulla och detaljrika.

Nu satt vi där och väntade.

Plötsligt hördes det svordomar från garderoben i källaren. Pappan visade sig

i källartrappan. Hans ansikte var nedblodat och det rann blod någonstans från hans huvud. - Jag har slagit huvudet i källaren - och svordomar följde.

Jag hämtade snabbt en blöt handduk som jag räckte fram till honom Han lukade alkohol.

Han blev blek. - Kom vi går till personalrummet där finns det en säng, du får lägga dig så får vi se var allt de där blodet kommer ifrån.

Pappa blir snart bra - sa jag till Tordur som såg rädd ut.

Pappan lade sig på sängen och jag förstod att jag måste få tag på en läkare. Vi hade en pappa på lekskolan som var läkare. Han bodde nära förskolan och jag ringde honom. Som tur är var han hemma och det tog bara tio minuter så var han vid pappans säng.

Jag sprang tillbaka till köket, Tordur satt på stolen och tittade ängsligt på mig.

- Pappa har fått ett sår i huvudet men doktorn är hos honom så han blir snart bra -

Vi gjorde upp eld i spisen och satte oss framför elden.

- Pappa är jätte, jätte arg på Sigri - viskade Tordur fram. Han är så arg så mamma har åkt till Torshamn till mormor. Sigri vill inte tala om vem som är bebisen pappa - . - Oj då, tänkte jag, Sigri, Tordurs stora syster är bara 16 år. - Han blir nog glad när bebisen kommer - sa jag.

- Han kommer aldrig, aldrig att bli glad, kanske om mamma kommer hem igen -

- Du kan göra en teckning till pappa så värmer jag soppa till oss alla.

Det hade nästan gått en hel timme och doktorn hade ännu inte kommit ut från rummet. Jag hörde bara - allt åt helvete - allt åt helvete - därifrån och sedan doktors lugnande ord.

Tordur satt i lekrummet och ritade.

Jag hade dukat och gjort smörgåsar och snart kom de båda herrarna från personalrummet och pappan såg nästan ut som vanligt utom att han var lite ostadig på benen, hade en rakad fläck på huvudet och ett sår hoptejp med kirurgtejp.

Vi åt soppa tillsammans och doktorn ville också ha.

- Pappa jag har gjort en teckning till dig - sa Tordur och räckte pappan teckningen.

Pappan tittade på teckningen, hans händer började darra, det kom tårar i hans ögon.

Han lade ned teckningen så att vi skulle se den. Tordur hade ritat ett hus. Därinne stod fyra figurer tätt tillsammans (det finns också en storebror i familjen) och ensam på den andra sidan stod en annan figur som grät. Utanför huset stod en ängel med ett litet barn i famnen.

På hustaket satt flera änglar som också grät.

Pappan kramade Tordur och tackade för den fina teckningen.

Ska du visa den för Sigrí? – frågade Tordur. – Ja det ska jag – sa pappan.

Vi tackade doktorn som tycktes ha åstadkommit underverk och så skjutsade jag hem far och dotter.

Några månader efter föddes den lilla bebisen och dess mormor och morfar spelade så vackert på sina fioler vid dopet.

LANTBRUK

Hundra dagar besinning

Helmy Abouleish, VD i Sekem-Holding

Helmy Abouleish är son till den numera legendariska grundaren av SEKEM-initiativet i Egypten: Ibrahim Abouleish. Helmy skriver om sina 100 dagar i fängelse i samband med den 'Egyptiska våren', en period som han betecknar som en återfödelsens tid.

SEKEM fick 2003 genom utmärkelsen 'The Right Livelihood Award', och även andra utmärkelser, en enorm uppmärksamhet. Från den ena dagen till den andra var vi representerade i medierna. Många offentliga personer och institutioner bad oss om råd. Den gången mötte jag gärna dessa utmaningar. Jag tänkte på möjligheterna att föra ut den biodynamiska impulsen i världen genom att stå mitt i offentligheten.

Det var en tid full av intryck som startade 2003 och slutade 29 mars 2011. Under en kort tid träffade jag bland andra president Obama, Al Gore, Prins Charles och Drottning Rania av Jordanien och gav intervjuer till internationella tidningar som Financial Times. "SEKEM-undrets" framgångshistoria grundar sig i vår medvetna förbindelse med de andliga källorna. Sedan 30 år träffas vi i SEKEM varje dag innan arbetsdagens början kl 6.30, för att tillsammans arbeta med dessa väsentliga ting. Men under de senaste åren kunde jag sällan delta i morgonmötena. Jag läste mindre, slutade meditera och förlorade, utan att jag märkte det, min förbindelse med dessa källor.

Naturligtvis kunde vi också under denna period bidra med olika ting. Tillsammans med den reformistiska delen av den egyptiska regeringen har jag utvecklat idéer om hållbarhet, om reducering av CO₂-utsläppen och om lantbruksmässiga strategier. Jag var medlem i över 50 styrelser och andra sammanhang, deltog i 'World Economic Forum' i Davos och reste över hela jordklotet "för att rädda världen".

Januari 2011 väcktes jag bryskt ur denna dröm. Jag var 49 år och SEKEM hade funnits i 33 år. Det är utmanande årtal. Helt oväntat blev jag häktad. Jag kände mig säker på att jag snart skulle bli frisläppt, då anklagelserna bl a om att ha sett till att få personliga fördelar helt enkelt var falska. Utveckling kan impulseras av kunskap men också av kriser. Nu var det kris. Jag började göra en återblick på mitt liv. Inte bara en återblick gällande de yttre aspekterna utan också på den inre utvecklingen och jag insåg att något gått snett. Föreställ er till exempel att jag under årtal hade två medarbetare som läste böcker och sammanfattade dem åt mig! Jag insåg att jag inte längre var förbunden med mina inspirationskällor. Som så många andra var jag fast i det förgångna. Men inspiration kommer ur framtiden och inte ur det förgångna. Det har ju Claus Otto Scharmer visat oss här i Goetheanum.

I början av häktetiden hade jag ett av mitt livs mest intrycksfulla möten. Jag fick besök av min dotter. Vid slutet av vårt tre timmar långa samtal sa hon till mig att detta var första gången som jag haft lugn och ro att ägna mig åt henne utan Blackberry, telefon och ständiga avbrott. Jag fick också besök i fängelset av vänner som är mina medarbetare sedan 20, 30 år. Efter två minuter förstummades samtalet. Slutligen förklarade de att de var vana att fatta sig kort, då jag hade så lite tid till förfogande tidigare. Det gav mig att tänka!

Jag började nu på sätt och vis ta semester från mig själv. Jag började läsa igen, verkligen möta människor, ge våra möten tid och jag började reflektera över vad jag gjorde. Jag insåg det, som Rudolf Steiner redan uttalat i sin Frihetens filosofi: man kan inte samtidigt tänka och tänka över tänkandet. Faran är att man slutar reflektera över vad man tänkt och vad man gör. Man blir fånge i sig själv. Bakom murarna kände jag mig inte helt som en fånge. Innan arresteringen var jag fånge hos min Blackberry och i projektet att rädda planeten 24 timmar om dygnet. Idag ser jag att dessa 100 dagar betydde ett underbart uppvaknande som återfört mig till inspirationskällorna. Jag började meditera igen. Jag började på nytt befatta mig med sufism, med Islam och naturligtvis med antroposofi. Jag började uppleva saker som förändrade mitt liv. Jag

frågade mig: vad vill du göra när du kommer ut igen? Jag var säker på att jag inte längre skulle arbeta så som jag gjort under de sju senaste åren.

Jag ville vara verksam som ansvarsmedveten medlem i civilsamhället på min ort. Trots det snabba livet i det politiska landskapet, trots ett överallt närvarande destruktivt system, är jag tillsammans med mina kolleger och vänner glada över att vi har möjlighet att leva inom ramen för SEKEMs inspirerande modell. Jag ville och vill koncentrera mig på det väsentliga. På det väsentliga som vi gör i SEKEM och det kan man inte skilja från det biologiskt-dynamiska jordbruket. Här ligger tyngdpunkten i mina nuvarande aktiviteter, ty det biologiskt-dynamiska lantbruket har ett förebildligt svar på dagens miljöproblem.

LÄSARBREV

Studiematerial

Ottar Ludvigsen

Studiematerial till studiet av antroposofi från Wrå förlag och Bokhandeln Vidar

Den väg till människans uppvaknande till sitt sanna värde som Rudolf Steiner visade på och förklarade genom sitt oerhörda arbete är något av det största som någon människa någonsin har åstadkommit. Han förklarade den väg människan redan har gått och den utgångspunkt detta ger för den fortsatta vägen. Han lyfte fram och bearbetade denna utgångspunkt ifrån olika perspektiv så att det ska kunna väcka en djupare upplevelse av insikt och förståelse i dem som medvetet vill arbeta sig fram längs denna väg.

I förordet till sin bok "Den andliga världens tröskel" skriver Rudolf Steiner:

"Den som på fullt alvar önskar att komma till en djupare insikt och förståelse av den andliga vetenskapen upplever också vikten av att kunna söka en sådan förståelse från ständigt nya sidor. Av helt naturliga skäl får varje sådan framställning en ensidig prägel, något som gör sig gällande i mycket större utsträckning när det gäller beskrivningar av andliga upplevelser än av upplevelser här i den fysiska världen. Om man slår sig till ro med en enda beskrivning som man en gång har tagit del av kan man inte mena det så allvarligt med sitt

PROTOKOLL

Årsmötet 2013

Protokoll fört vid Antroposofiska Sällskapets årsmöte den 20 april 2013 kl. 10.00 – 16.00 i Kulturhuset i Ytterjärna

43 medlemmar deltog vid årsmötet.

1. Mötets öppnande

Dick Tibbling öppnade mötet och hälsade alla välkomna.

2. Minnesstund för de döda

Jackie Swartz inledde med Rudolf Steiners beskrivning av hur vi kan öva olika själsegenskaper för att upprätthålla kontakten med våra avlidna vänner. Namnen på de medlemmar som avlidit sedan förra årsmötet lästes upp.

Minnesstunden avslutades med dikten "Romanska bågar" av Tomas Tranströmer.

3. Fastställande av att mötet blivit stadgenligt utlyst

Det konstaterades att mötet blivit stadgenligt utlyst.

4. Fastställande av dagordning

Dagordningen fastställdes av mötet med följande ändringar: punkt 10 på dagordningen togs efter punkt 7, punkt 14 och 15 på dagordningen togs före punkt 11.

4. Fastställande av röstlängd

Närvarolista utgör röstlängd.

5. Val av ordförande för mötet

Till mötesordförande valdes Maria Norberg.

6. Val av protokollförare och två justerare, tillika rösträknare

Till protokollförare valdes Joel Hallklint. Till justerare valdes Christoffer Amundin och Astrid Dunkars Andersson.

7. Års- och revisionsberättelse för 2012

Årsberättelsen genomgicks. Verksamhetsberättelse föredrogs av Dick Tibbling och ekonomin föredrogs av Per-Erik Jonsson.

Till nästa år efterfrågades följande av stämman:

- En möjlighet att läsa årsredovisningen innan mötet. (Den kan t.ex. mejlas ut till de medlemmar som vill ha den.)

- En tydligare uppställning av budget och utfall i medlemstidningen inför årsmötet.
- Tydligare redovisning av högskolans kostnader.

Värt att notera är att ASiS förväntas bidra med 125 CHF (ca 875 kr.) per medlem, men i dag endast betalar 29 CHF (ca 200 kr.).

Revisionsberättelserna från revisor Staffan Svedin, Hummelkläppen AB, lästes upp. Han tillstyrker att årsmötet beviljar styrelsen ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Internrevisor Lennart Wennerblom läste upp sin revisionsberättelse. Även internrevisorn tillstyrkte att styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsåret.

8. Fastställande av årsredovisning

Årsredovisningen för 2012 fastställdes av mötet.

9. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen

Mötet beslutade att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för 2012.

10. Verksamhetsplan för 2013

Verksamhetsplanen för 2013 föredrogs av Per-Erik Jonsson.

Årsmötet godkände verksamhetsplanen.

11. Budget och medlemsavgift för 2013

Budget för 2013 föredrogs av Per-Erik Jonsson.

Årsmötet beslutade att medlemsbidraget är oförändrat (1200, 500, 300kr.) för 2013. Stämman uppmanade styrelsen att i Forum bjuda in intresserade medlemmar till en arbetsgrupp som tittar på frågor kring medlemsbidraget inför årets höstmöte.

12. Val av styrelse

Valberedningens förslag presenterades. Årsmötet beslutade om omval på ett år av Per-Erik Jonsson, Cristina di Marco och Tobias Ossmark. Vid årsmötet 2014 ställer hela styrelsen sina platser till förfogande.

13. Val av valberedning

Pär Granstedt valdes till ordförande för denna punkt.

Valberedningen presenterade sitt förslag till ny valberedning.

Årsmötet beslutade om nyval av Maria Norberg och omval av Lena Christina Olofsdotter och Rasmus Thomsen. Samtliga valdes på ett år.

14. Val av revisorer

Till internrevisor omvaldes Lennart Wenerblom på ett år. Till revisor och revisors-suppleant omvaldes revisionsbyrå Hummelkläppen AB.

15. Motion om ändring av §7 i stadgarna

Jens-Christer Lassen presenterade sin motion om ändring av föreningens stadgar §7 Föreningsmöten. Motionen föreslår ändring av nuvarande text: "Höstmötet hålls före mitten av november månad på plats som styrelsen bestämmer", till: "Höstmötet hålls senast i november månad på plats som styrelsen bestämmer".

Årsmötet beslutade att anta ändringsförslaget. Ett andra beslut fordras av Höstmötet för att införa ändringen i stadgarna.

16. Förslag från styrelsen om ändring av §4, §5 och §11 i stadgarna

Ändringsförslagen antogs vid årsstämman 2012 men punkterna fanns inte med i kallelsen till höstmötet 2012 och föll därmed. Styrelsen föreslår att nytt beslut fattas om ändring av dessa punkter.

Ändringsförslag till stadgarna:

a) Lägga till i §4: "på initiativ av Rudolf Steiner" efter "Vägledande för sällskapet är vad som".

b) Lägga till i §5: "Medlem i sällskapet blir samtidigt medlem i Allmänna antroposofiska sällskapet." efter "Varje medlem betalar en årlig avgift till Antroposofiska sällskapet i Sverige".

c) Ändring i §11 sista meningen: Nuvarande lydelse "Omval kan ske två gånger i följd" ändras till "Omval kan ske tre gånger i följd".

Efter votering beslutade årsmötet att anta de tre ändringsförslagen. Ett andra beslut fordras av Höstmötet för att införa ändringarna i stadgarna.

17. Datum för Höstmöte 2013

Stämman beslutade att årets Höstmöte hålls i Göteborg den 9 november. Sista motionsdag är 28 september.

18. Redovisning av samtal med Christopher Amundin och Per Hallström ang. olika förslag gällande Antroposofiska sällskapets arbete och inriktning.

Per Hallström berättade om ett initiativ att på nytt försöka formulera antroposofin i skrift, på ett sådant sätt att det går att förstå i vår tid.

En annan fråga är om det går att formulera vad en antroposofisk verksamhet är. Går det att hitta kriterier, och kunde verksamheter evalueras utifrån dessa kriterier? Ett första möte hålls 20 september i Ytterjärna till vilket antroposo-

fiskt orienterade verksamheter i landet kommer att bjudas in.

19. Höstmötet 2012 i Norrköping

Per Hallström rapporterade ifrån höstmötet som hölls i Norrköping. Detta har betytt mycket för Norrköpingsgruppen.

20. Tankar från styrelsen

Dick Tibbling berättade om styrelsens arbete och frågeställningar under det gångna året. En viktig fråga har varit hur sällskapet och antroposofin kan nå ut till en bredare krets.

21. Information om Trialog tankesmedja

Pär Granstedt berättade om den nybildade föreningen Trialog tankesmedja. Trialog vill delta i samhällsdebatten och främja idédebatt.

22. Intryck av arbetet vid Goetheanum 2012

Mats-Ola rapporterade ifrån sina besök i Goethanum under året och vi fick av Johan Green, Jostein Hertwig och Astrid Dunkars Andersson livfulla berättelser ifrån konferenser de deltagit vid i Goetheanum (världslärläromötet, lantbrukskonferensen, förskolelärläromötet och mysteriedramerna i mellandagarna). De ville på detta sätt förmedla betydelsen av Goetheanum som en internationell mötesplats.

23. Mötets avslutande

Mötesordföranden tackade alla för deltagande vid mötet och förklarade stämman för avslutad. Ordet lämnades till Dick Tibbling som läste grundstenen.

Bilagor till protokollet (medföljer ej i denna tidnings tryck):

1. Närvarolista.
2. Verksamhetsplan (se nr 1 - 2013).
3. Budget för 2013 (se nr 1 - 2013).

Till minne

Medlemmar som avlidit sedan årsmötet 20 april 2013

Per Ek, Knäred

2013-09-01

Marianne Kempe-Jakobsson, Ekerö

2013-08-11

Anna-Brita Saxner, Motala

2013-04-26

Annelies Schöneck, Arboga

2013-04-22

Lillian Birgitta Johansson, Linköping

2013-06-24

Axel Arne Johansson, Linköping

2013-07-09

Peter Roden, Bromma

2013-09-15

Dessa avlidna medlemmar nämndes vid årsmötet 20 april 2013 (som rapporterats avlidna sedan förra årsmötet 2012):

Vera Berggren, Karl Birnbaum, Kristina Broström, Helga Geiger, Maria Grunert, Olof Jansson, Else Klaving, Hans Gustav Klose, Johanna Klose, Ruth Koernig Hoffmann, Gunvor Kumlander, Liv Ohlsson, Solveig Rosengren, Kathy Tuttle, Lars Wätte och Amanda Hurican Martinez.

Medlemskap

Mellan 1 juni och 30 september 2013 välkomnade vi 9 nya medlemmar och noterade 4 utträden.

Goetheanum meddelade att man under perioden 11 juni till 12 augusti 2013 välkomnat 148 nya medlemmar och noterat 71 utträden i Allmänna Antroposofiska Sällskapet.

15–17 november: Svenska Biodynamiska Föreningen inbjuder till Nordiskt Forum 2013

Tema: Kons roll i lantbruket

Plats: Skillebyholm, Ytterjärna

Anmälan

Anmälan till: kontoret@biodynamisk.se

Anmälningsdatum senast 4/11-2013

Kostnad: för 3 dagar 1000 SEK, då ingår kvällsmat fredag soppa och bröd, lördag lunch, middag och fika, söndag fika och lunch, samt arvode till föredragshållare.

Inbetalning görs på

Plusgiro 196295-0,

Swift: NDEASESS,

IBAN: SE96 9500 0099 6026 0196 2950.

Glöm inte att skriva namn.

Preliminärt program

Fredagen den 15 november

- Ankomst, kvällsmat soppa och bröd och mingel.
- Presentation av programmet för Nordiskt Forum 2013.
- Presentation av BERAS och Östersjövänlig mat.

Lördagen den 16 november

Morgon:

- presentation av deltagarna och föreningarna.

Förmiddag:

- Jackie Schwartz – mjölkens kvalitet och näring.

- Fika

- Arthur Granstedt – gödselns inverkan

- Lunch

Eftermiddag:

- Staffan och Lukas berättar om den nya ladugården och planerna för det nya mejeriet på Nibble Gård.

- Open space (kor med horn, hornens betydelse)

- Eftermiddagsfika kombinerat med besök på Järna glass.

- Fests middag med underhållning.

Söndagen den 17 november

Morgon:

- Peter Muller med tema: Kon, en personlig reflektion.

Förmiddag:

- Klaus från Danmark om hö, både som foder och till matlagning, samt om preparat.

- Fika

- BINGN. Biodynamiska Foreningen i Norge presenterar projektet.

- Anne Casparsson presenterar en fakta-rapport från Djurens Rätt om mjölkindustrin i Sverige.

- Avskedslunch

För mer utförligt program, se hemsida: biodynamisk.se.

Vänliga hälsningar Ulrika, Carina, Anne, Daniel, Richard, Torgny och Jostein.

Välkomna till höstmöte för Antroposofiska Sällskapet 8-9 november 2013

I år är Göteborg platsen för vårt höstmöte, och det ger oss alla en möjlighet att lära känna aktiviteter och människor som är verksamma, inspirerade av antroposofi i Göteborg med omnejd. Många viktiga och socialt engagerade initiativ har sprungit fram ur den västsvenska myllan.

Programmet i samband med årets höstmöte börjar redan på fredag kväll med en bild av hur antroposofin levt och lever i Göteborg/Västsverige. Det fortsätter sedan på lördag eftermiddag, då olika verksamheter kommer att presentera sig. På fredag kväll har vi också glädjen att få ta del av det arbete med eurytmi som några grupper i Göteborg håller på med.

Föreningens stadgeenliga höstmöte sker på lördag förmiddag enligt dagordningen nedan.

Hela mötet kommer att äga rum i Rudolf Steinerskolan, Tallhöjdsgatan 1.

Klass 6 från Rudolf Steinerskolan kommer att stå för vår förplägnad och det kommer att finnas möjlighet att ge generösa bidrag till deras kommande klassresa!

Anmälan innan 29 oktober till Lennart Wennerblom wennerbloms@gmail.com, 0303-22 61 77. Om någon behöver hjälp att hitta bostad så kan vi vara behjälpliga.

Budget och Resultat i tkr

Intäkter	Utfall 2011	Utfall 2012	Budget 2013	Budget 2014
Medlemsbidrag	1010	997	1000	1000
Forsknings o utv bidrag	464	754	700	700
Konferenser och kurser	245	139	50	50
Bidrag, Annonsint, Hyresint	634	95	10	10
	2353	1985	1760	1760
Kostnader				
Allm.Antropos.Sällskapet	402	300	600	600
Verksamhetskostnader	279	238	175	175
Hyra och lokalkostnader	225	249	0	0
Löner och sociala avgifter	784	655	636	650
Resekostnader o högskola	99	210	114	100
Medlemsblad program	363	403	185	185
Konferenskostnader	184	198	50	50
Avskrivningar	22	7	0	0
Räntor	-9	0	0	0
Fond	0	-127	0	0
Resultat	4	-148	0	0
	2353	1985	1760	1760

Program

Fredagen den 8 november

- Kl 18-19: Samling, liten kvällsmat.
- Kl 19-20.30: Liten bild av antroposofin i Göteborg. Återblick och nuläge. Några grupper som strävar med eurytmin visar vad de håller på med.

Lördagen den 9 november

- Kl 8.30-9.30: Frukost (för dem som ej övernattar, och för dem som inte vill besvara sina värdar med det).
- Kl 9.30-13: Föreningens höstmöte (se dagordning nedan)
- Kl 13-14: Lunch
- Kl 14-16: Antroposofiska verksamheter i Gbg presenterar sig och deltar i samtal kring deras verksamheter.

Dagordning för höstmöte i Antroposofiska Sällskapet i Sverige

1. Mötets öppnande. Inledande ord om 100 års jubileet av Grundstensläggningen av första Goetheanum. Dick Tibbling.
2. Val av mötes ordförande, sekreterare, två justerare, tillika rösträknare.
3. Mötets stadgeenliga utlysning.
4. Fastställande av dagordning.
5. Fastställande av röstlängd.
6. Rapport från det internationella antroposofiska arbetet. Mats-Ola Ohlsson.
7. Den pågående förnyelseprocessen i Antroposofiska Sällskapet i Sverige. Dick Tibbling.
8. Behandling av inkomna motioner samt förslag från styrelsen.

9. Verksamhetsplan (se text på nästa sida).
10. Budget (se tabell intill).
11. Medlemsavgift för nästkommande verksamhetsår.
12. Fastställande av tidpunkt för kommande möte samt sista motionsdag.
13. Övriga frågor.

Kommentar till budget:

Vår ambition är att hålla samma omfattning på verksamheten 2014 som år 2013. Den största osäkerheten rör storleken på Forsknings- och utvecklingsbidragen.

Verksamhetsplan:

Se följande sida.

ANTROPOSOFISKA SÄLLSKAPETS
HÖSTMÖTE

Verksamhetsplan inför 2014

Styrelsen i Antroposofiska Sällskapet planerar sin verksamhet genom att den nya styrelsen inleder arbetsåret med en upptakt inför hösten samt sedan sker vidare planering på de ordinarie styrelsemötena. Årets upptakt har genomförts med två möten, i juni och augusti, med temat förnyelse av det antroposofiska arbetet både till innehåll och till form. Förutom styrelsen deltog även medlemmar ur valberedningen vid dessa två tillfällen.

Verksamhetsplanen uppdateras ständigt varför den har en karaktär av att vara ett arbetsdokument för styrelsen.

Syftet för Antroposofiska Sällskapets styrelses arbete har formulerats på följande sätt:

Antroposofiska Sällskapets styrelse har i uppdrag att skapa utrymme för och utveckla den antroposofiska impulsen ur ett helhetsperspektiv.

Man kan fråga sig "varför då?" och vi har gett följande svar (våra motiv) på denna fråga:

- så att intresserade människor får en mötesplats/"rum" för fördjupning av spirituella frågeställningar
- så att medlemmar och verksamheterna får tillgång till antroposofi
- så att kulturimpulsen/den spirituella impulsen får fortsatt fäste på jorden

När vi arbetar utifrån den ram som Syftet har vi bestämt oss för att fokusera på vissa aspekter. Dessa är:

- Förnyelse. Detta berör såväl det inre arbetet med antroposofi i dess olika uttryck som de former som föreningen ASiS gestaltar sig i.
- Integrering. Verka för en ökad samverkan mellan verksamheter/institutioner inom det antroposofiska fältet och att R Steiners intentioner får ett nytt avstamp i dem.
- Renässans. Ny "vår" i förhållande till våra "skatter".
- Hitta eldsjälarna – få dem med.

De aktiviteter som vi sedan ser som väsentliga för att vårda och utveckla verksamheten är:

Driva ett kansli:

Joel Hallklint arbetar 50% för ASiS räkning. Viktiga frågor är att hålla aktuellt medlemsregister, kommunicera med medlemmar, sköta hemsidan och den löpande ekonomiska administrationen. Kansliet har under året bytt lokal inom Kulturhuset. Mats-Ola Ohlsson, Dick Tibbling och Per-Erik Jonsson har veckovisa möten med Joel rörande föreningens administrativa skötsel.

Möten, besök och konferenser:

Året har en rytm som innehåller planerade möten som Vintermötet, Påskmötet, Årsmötet, Mikaelimötet och Höstmötet. Andra möten riktade mot mer specifika frågor är exempelvis under 2013 sådana som behandlar "Vad är en antroposofisk verksamhet?", "Om människans värdighet – en dag om humanism", en serie kvällar på Skåve kafé: "Vad rör sig i tiden? Vad berör mig?" samt besök från Constanza Kaliks ungdomssektionen i Dornach. För mer detaljer se hemsidan www.antroposofi.nu och under Kalender.

Mysteriedramer:

Arbetet med att framföra och bearbeta innehållet i Mysteriedramerna fortsätter under det kommande året. En stor händelse var Projekt Mysteridrama 5 - 8 augusti i Ytterjärna. Det har visat sig mycket fruktbart att använda ett eller flera motiv från ett Mysteridrama som inspiration till diskussioner för möten som behandlar specifika frågor. Ulrike von Schoultz är ofta initiativtagare till dessa aktiviteter och driver dem tillsammans med en större grupp som deltar i uppförandena av enskilda scener eller ett helt Mysteriedrama.

Tidningen Forum Antroposofi

Tidningen Forum har under 2013 fått en ny gestaltning som bl.a. medfört att den är lättare att läsa (större text) samt att den är billigare att trycka. Läsarnas reaktioner har vi uppfattat som mycket positiva. För 2013 planeras 5 nummer. Den långsiktiga planeringen av tidningen är starkt beroende av redaktören Tobias Ossmarks möjligheter att fortsätta med sitt uppdrag och de i stor grad ideella insatser som i övrigt görs.

Bära en Högskola:

Styrelsen känner ett stor önskan av att få en närmare samverkan med Den Fria Högskolans olika aktiviteter. Ett gemensamt möte med Högskolekollegiet genomfördes i oktober som ett led i denna strävan.

Ledningsarbete:

Förnyelsetemat finns för innevarande verksamhetsår. Styrelsen samverkar med valberedningen för att ett nytt avstamp vad gäller ASiS ledningsarbete kan vara möjligt att presentera på årsmötet 2014. Generalsekreterarfunktion och internationell samverkan: Generalsekreterare Mats-Ola Ohlsson har tagit och tar ett flertal initiativ som innebär att den svenska styrelsen får relationer till andra länders styrelser. Ett nordiskt samverkansprojekt har nu initierats "Nordiska dagar i Goetheanum 2015". Uppgiften är att presentera det som vi uppfattar som det väsentliga i vårt antroposofiska arbete och som kan vara av intresse för andra utanför den nordiska kretsen.

Samhällsaktiviteter - bygga broar:

Dialog Tankesmedjas verksamhet kan rubriceras som en av våra samhällsaktiviteter. För mer information om Dialogs planerade aktiviteter se under www.antroposofi.nu/studie_arbetsgrupper/dialog_tankesmedja.

De ekonomiska frågorna behandlas enligt en egen ordning med budget, beslut om budget samt löpande uppföljning. Skattmästaren redovisar löpande status på föreningens ekonomi samt initierar att separata budgetar görs för större aktiviteter och följer upp dessa.

Slutligen kan sägas att den övergripande uppföljningen av vår verksamhetsplan och aktiviteterna i den görs under våra ordinarie styrelsemöten.

25 oktober 2013

Om människans värdighet - en dag om humanismen

Introduktion

Begreppet humanism har i Sverige fått en särskild karaktär genom associationen till de så kallade "humanisterna", som har profilerat sig genom att företräda en materialistisk människosyn och aktivt motarbeta andliga perspektiv på tillvaron.

Vilka är då humanismens rötter? Vad innebär ett humanistiskt förhållnings-sätt? Den fria viljan och möjligheten att vara ansvarig, är centrala humanistiska begrepp. Kan föreställningen om den fria viljan förenas med en människosyn som bygger på att människan liksom allt annat i världen lyder under allrådande naturlagar?

Hur relaterar olika filosofiska riktningar till de humanistiska grundvärdena? Under en dag vill vi ställa dessa frågeställningar i centrum för betraktelser och samtal som även berör sambandet mellan antroposofin och humanismen.

Program fredagen den 25 oktober

- 10.00: Välkomsthälsning och inledning till temat. Dick Tibbling, Antroposofiska Sällskapet.
- **Humanismens rötter och humanismen idag.** Föredrag av professor Hans Ruin vid Institutionen för kultur och lärande vid Södertörns Högskola.
- 11.00: Kort paus
- 11.15: Panelsamtal och samtal i plenum.
- 12.00: Lunch
- 13.30: **Vad karaktäriserar det genuint mänskliga? Vad innebär det att vara människa?** Föredrag av professor Gunnar Svensson vid Filosofiska Institutionen vid Stockholms Universitet.
- 14.30: Kaffepaus
- 15.00 -16.00: Panelsamtal och samtal i plenum.

Plats

Kulturhuset i Ytterjärna

Anmälan och biljett

Pris: 200:- inkl. kaffe på eftermiddagen (150:- för studenter och pensionärer). Köps i receptionen i Kulturhuset i Ytterjärna 08-554 302 01 Kan också bokas/köps via Ticnet: www.ticnet.se (Men hämtas biljetten ut på annan plats än Kulturhuset i Ytterjärna så tillkommer en avgift på ca 25:-)

Lunch

Förbokas (ingår ej) på: kontakt@antroposofi.nu, 08-554 302 20

Arrangeras av:

Antroposofiska Sällskapet/Sektionen för Humaniora, Trialog Tankesmedja

Kalendarium för Antroposofiska Sällskapet i Sverige

18 oktober

Vad rör sig i tiden? Vad berör mig?

Vi möts för samtal vid brasan i Skäve kafé.
Kl 19-21. Varmt välkomna!
Carl van der Weyden och
Mats-Ola Ohlsson.

25 oktober

Om människans värdighet – en dag om humanismen.

Se föregående sida.

26-27 oktober

”Vad är andlig vetenskap?”

Föredrag och seminarium med Yeshaya-
hu Ben-Aharon i Kulturhuset i Ytterjärna

Lördagen den 26 oktober

Föredrag kl 19.30:
”Vad är andlig vetenskap?” -
Nystart för det antroposofiska studiet och
för förståelsen av Rudolf Steiners impuls.
Pris 120:-.

Söndagen den 27 oktober

Seminarium kl 10.00-15.00:
Uppföljning av föredraget.
Pris 280:-

8-9 november

Höstmöte i Antroposofiska Sällskapet

Se kallelse på sida 24-26

14 november

Medlemsmöte om förnyelsearbetet i Antroposofiska Sällskapet

Kl 14.30-17.00 i Ytterjärna Kulturhus:
Öppet samtal om framtida arbetsformer
för föreningen och dess styrelse.

21-24 november

Sverigebesök av Constanza Kaliks

Efter en inbjudan av Antroposofiska
sällskapet kommer som tidigare nämnts
Constanza Kaliks till Sverige. Constanza
är ungdomssektionen i Goetheanums
ledare och tillträdde i januari 2012 efter
Elisabeth Wirsching. Vi glädjer också åt
att hennes medarbetare vid ungdomssek-
tionen också kommer hit, Lisa Seidl och
Jonathan Uhmman.

Utöver besök i waldorfskolor och möta
deltagare i YIP, så kommer Constanza att
stå till förfogande för områden som An-
troposofiska sällskapet arbetar med just
nu – som exempelvis mentorskap och
ungdomsarbete inom antroposofi.

Fredagen den 22 november

Under eftermiddagen och kvällen kom-
mer Constanza hålla ett föredrag och ha
ett diskussionsforum kring mentorskap
inom antroposofi.

Som ledare i ungdomssektionen har
hon mycket erfarenhet av att möta ung-
domar med olika frågeställningar kring
livet, tillvaron och framtidens uppgifter
och utmaningar.

Hur kan man använda sig av antropo-
sofin som verktyg för att hjälpa ungdomar
idag i sin livsnavigering? Vilka kontakty-
tor behövs och hur förmedlas antroposo-
fin in i nuet på ett modernt sätt?

Lördagen den 23 november

Vi går genom samtal och workshops dju-
pare in i frågeställningar kring antropo-
sofins framtidsuppgifter i samhället.

Söndagen den 24 november

Constanza deltar i högskolekretsen där
hon kommer att bidra med ett studium
och även berätta från arbetet inom ung-
domssektionen internationellt och all-
mänt från Goetheanum.

Plats: Kulturhuset i Ytterjärna.

Tid: annonseras senare.

Detaljerat program för Constanzas
vistelse i Järna kommer att presente-
ras närmare på hemsidan och via epost
längre fram.

6 december

Vad rör sig i tiden? Vad berör mig?

Vi möts för samtal vid brasan i Skäve kafé.
Kl 19-21. Varmt välkomna!
Carl van der Weyden och
Mats-Ola Ohlsson.

3-5 januari 2014

Vintermöte

Plats: Kulturhuset i Ytterjärna.

5 april 2014

Årsmöte

Plats: Kulturhuset i Ytterjärna.

KURSER

Hösten 2013

**Antroposofi som inspirationskälla
Kurser i Kulturhuset i Ytterjärna****Antroposofi – introducerande och fördjupande kurser**

Inspirerande tankar om människan och hennes andliga kapacitet.

- Introduktion 5 onsdagar kl 16.30–18.30 kursstart 11 september
- Fördjupning 5 onsdagar kl 16.30–18.30 kursstart 16 oktober
- Kursavgift: 1500 för varje kurs

Antroposofisk meditation och inre övningar

En väg till djupare insikt i både den inre och den yttre verkligheten.

Introduktionskurs

- 8 måndagar kl 18.30–20.30 Kursstart 9 september
- Kursavgift: 1900 kr

Endags retreat

- Introduktion: Lördag 24 aug och 9 nov kl 10.00–18.00
- Fördjupning: Lördag 14 september
- Kursavgift 850:- Kostnad för lunch och fika tillkommer

Kursledare Anna Hallström

Arrangör: Antroposofiska Sällskapet

Anmälan och information:

www.antroposofi.nu

08-554 302 20

kontakt@antroposofi.nu

STOCKHOLM

Hösten 2013

“Antroposofi - bryta ny mark”

Stockholmskretsen

Bibliotek, Bokhandel, Information, Föredrag, Studiegrupper
Hagagatan 14, 08-348741,
stockholmskretsen@antroposofi.nu,
www.antroposofi.nu/stockholm
Öppet måndag-fredag kl. 14-18

29 oktober

Föredragsdialog kl 19:
Rosenkorset ur historisk och esoterisk synvinkel - i dialog mellan strömmarna.
Susanna Åkerman och Mikael Gejel

12 november

Föredrag kl 19:
Har Rudolf Steiners ord i Norrköping 1912 någon aktualitet för mig idag
Bengt Aquilon

26 november

Musikföredrag kl 19:
Igor Stravinskijs Våroffer 100 år
musikaliska inslag:
Björn Svensson och Jan Biel
Sergej Almstedt

10 december

Inför julen kl 19: Eurytmi

21 december

Midvinterfirande kl 17:
Olaf Åsteson - Ärkeängeln Gabriel

Studieforum

Att fördjupa skolningsvägen genom ett arbete med myter och sagor inklusive andra viktiga aspekter
Biblioteket, Hagagatan 14,

Torsdagar ojämna veckor

kl 18.30 tränger vi djupare in i enskildheter som berör myter och sagor med mera i samband med arbetet på skolningsvägen.

Alla är välkomna! Man kan bara komma och lyssna.

Ansvarig: Sergej Almstedt

För info: Ring Sergej, tel 34 87 41 onsdagar mellan kl. 14-18

e-post: stockholmskretsen@antroposofi.nu

NORRKÖPING

Hösten 2013

Norrköpingsgruppen

Hagebygatan 69, 603 52 Norrköping.
Tel: 011-183500.
E-post: antroposofi.norrkp@telia.com.
För utförligare program med öppettider och studiegrupper se hemsidan:
www.antroposofi.nu/norrkoping.

22 oktober

Offentligt föredrag

kl. 18.00–20.00 på Hemgården av Göran Krantz "Konstens betydelse i nutidens kulturella omvandlingsprocess sett i antroposofiskt perspektiv."

30 november

Rudolf Steinerskolans Julbasar kl. 11 – 15.

4 december

Ljusfest på Ensjöholm

kl. 15.30 – 19.00
Vi tänder 100-tals levande ljus och omvandlar vårt växthus till en gnistrande ädelsten. Försäljning Hantverk Musik och Café. Alla intresserade välkomna!
Arr: Ensjöholms By, www.ensjoholm.se

8 december

Eurytmi och Julföredrag

Söndag kl. 16.00 på Ensjöholm
Eurytmi med Aurora Granstedt och Moving Art Company och medverkande barn och ungdomar. Julföredrag av Dick Tibbling, ordf i antroposofiska Sällskapet i Sverige. Därefter en kaffestund.
Arr: Ensjöholms By och Antr. Sällskapet. Inträde 100 kr. Alla intresserade välkomna!

6 januari

Trettondagsfirande

Kl. 16.00, Hagebygatan 69.
Olav Åstesons Drömkväde läses av Gerrit Sneelooper.
Avslutas med kaffestund. Alla intresserade välkomna!

Tisdagsgruppen

Start tisdagen den 3 sept kl. 18.30–19.45.
Vi inleder hösten med studium av ett tema som vi har gemensamt med andra studiegrupper i världen, på förslag från Goetheanum i Schweiz. Historiska Symptom (GA 185), Föredrag från 20, 25 och 26 okt 1918, Dornach. Kontaktperson: Maivor Forster. tel. 011-39 28 87 eller 0739 -79 23 38. Nya deltagare är välkomna!

Meditation

Söndagar 25/8, 22/9, 20/10, 17/11, 15/12, kl. 17.00–18.30 på Hagebygatan 69. Introduktion, övningar och samtal. En väg till att praktisera antroposofisk meditation, inspirerad av Arthur Zajonc, fysiker och f.d. generalsekreterare för Antroposofiska Sällskapet i USA. Anmälan görs till Dori Inderbitzin. tel: 0737- 23 00 88 el. 0121- 133 43. Nya deltagare är välkomna!

ANNONS

Kulturkafé i Kristensamfundet/Stockholm!

- Antroposofisk litteratur (välsorterat antikvariat)
- Originalkonst av antroposofiskt inspirerade konstnärer
- Musikaliska upplevelser
- Trivsamt kafé-samvaro!

Träffa gamla och nya vänner!
Välkomna till Kristensamfundet i Stockholm,
Upplandsgatan 48,
Lördagen den 19 oktober kl. 13.00–16.00!

Medarbetareförbundet – Fackförbundet för alla medarbetare i antroposofiska verksamheter

Är du intresserad av fackliga frågor? Vill du vara med och påverka på din arbetsplats och skapa en fungerande självförvaltning?

Vi erbjuder våra medlemmar kunskap och stöd utifrån en unik kombination av arbetsrätt och självförvaltning med antroposofisk grund. Vi har breda kunskaper om detta och en särskild förståelse för antroposofiska verksamheters olika särart, organisation och kultur.

- Vi erbjuder hjälp vid upprättandet av lokala kollektivavtal och lokala lönekriterier.
 - Vi stödjer lokalombud och lokalavdelningar med utvecklingen av en modern antroposofisk självförvaltning, organisation, lönesättning och arbetsrätt.
 - Vi finns tillhands för lokalombud och lokalavdelningar i det dagliga arbetet.
 - Vi hjälper till med att systematisera arbetsmiljö- och kvalitetsarbetet.
 - Vi stödjer enskilda medlemmar med individuell rådgivning vid arbetsrättsliga frågor och konflikter, genom samtal och förhandlingar.
 - Vi sluter Centrala kollektivavtal med HF.
 - Vi bidrar med fortbildning av medlemmar, lokalombud och ledningspersoner i arbetsrätt, arbetsmiljö och självförvaltningens möjligheter.
- Bli medlem du också!

Årsavgiften för medlemskap är 960:-/år. Medlemsavgiften kan betalas månadsvis, per kvartal, halvår eller helår. Du kan betala din medlemsavgift via autogiro eller direkt till postgiro 8348072-3.

ANNONS

Huvudmannaförbundet – för antroposofiskt orienterade verksamheter

Medlemsinfo oktober 2013

Bästa HF-medlem!

Vi vill här informera er lite om det som just nu är aktuellt för er som medlemmar i HF.

HF:s hemsida

HF:s hemsida www.huvudmannaforbundet.se är till för våra medlemmar och de i verksamheterna som arbetar med huvudmanna/arbetsgivarfrågor. För att komma åt alla mallar och informationen på hemsidan måste man logga in sig. Användarnamnet är huvudmannens organisationsnummer och lösenordet finner du på brevet med medlemsavgiften. Om du inte hittar det kan du kontakta kansliet så hjälper vi dig.

Seminarieserie om avtalsförsäkringar & tjänstepensioner HT-13

HF håller en serie heldagsseminarier i landet kring de kollektivavtalade försäkringarna och tjänstepensionerna. Vi går även igenom premierapporteringen till Prometheus. Det kommer även att finnas lite utrymme för aktuella arbetsrättfrågor. Följande tider och platser gäller: Stockholm den 25/10, Umeå den 8/11, Göteborg den 15/11 och Lund den 29/11. Särskild inbjudan och program har skickats ut till alla medlemmar och finns även på hemsidan att ladda ner. Du anmäler dig genom att skicka ett mejl till info@huvudmannaforbundet.se. Du kan även anmäla dig på hemsidan.

Extra Förbundsstämma den 5/11 kl 18:00, Lilla Nygatan 13 Gamla stan

I enlighet med beslutet på vår ordinarie förbundsstämma i våras, kommer vi att ha en extra stämma för att där besluta om stadgeändringarna. En kallelse med ändringsförslagen har skickats ut till alla medlemsverksamheter och denna gång går förslagen också ut på remiss så att ni kan komma in med synpunkter till oss. Vi vill ha in era synpunkter på ändringsförslagen senast den 15/10. Allt detta ligger även på vår hemsida.

Nytt uppdaterat centralt kollektivavtal med MeF!

Från 2013-10-01 gäller det nya uppdaterade centrala kollektivavtalet med MeF. Det

finns på vår hemsida att ladda ner. Några viktiga ändringar är:

- beräkning av karensavdrag motsvarande 20% av genomsnittliga veckoarbetstiden i stället för karensdag
- daglöneberäkning baserad på kalenderår (månadslön * 12 / 365) i stället för kalendermånad
- ersättningsnivåerna; alla är likställda med HÖK13 där ny lägstalön gäller från 2013-10-01.

Kansliets nya adress – och telefontider!

I februari flyttade vi till nya lokaler i Gamla Stan, där vi nu sitter tillsammans med bla Prometheus och Ekobanken. Ny postadress är: Box 2075, 103 12 Stockholm.

Från den 7/10 har vi ändrade telefontider: vardagar kl 8:30 - 12:00 och kl 13:00 - 15:00. Är det akuta frågor kan du också nå oss utanför telefontiden på våra mobilnummer. Information om detta hittar du på hemsidan.

Pensionskassan Prometheus

Det är fortfarande möjligt för att välja Prometheus som pensionsförvaltare! Blanketter finns på hemsidan: www.prometheuspension.se - kontakta gärna kansliet så hjälper vi dig.

Det är viktigt göra avstämningen av årets pensionspremier i god tid innan julhelgen! Kontakta oss så hjälper vi dig gärna med detta. En del uppdateringar gös nu i våra IT-system som ska förbättra och förenkla inrapporteringen av premier. Kontakta oss så berättar vi mer!

Prometheus finns i samma lokaler som HF:s kansli på Lilla Nygatan 13 i Gamla Stan. Ny postadress är: Box 2132, 103 14 Stockholm. Nytt telefonnummer: 08-604 39 61. Direktnummer till mobiltelefonerna hittar du på hemsidan.

Med önskan om en skön och klar höst - Styrelsen och kansliet genom Maria

KOLOFON

Forum Antroposofi ges ut av Antroposofiska Sällskapet i Sverige genom styrelsen (Mats-Ola Ohlsson, Dick Tibbling, Ulrike von Schoultz, Brita Lidström Geelmuyden, Per-Erik Jonsson, Inger Hedelin, Cristina Di Marco, Tobias Ossmark)

REDAKTION

Tobias Ossmark, redaktör
Felix Nieriker
Göran Nilo

REDAKTIONSRÅD

Cristina Di Marco,
kontaktperson i styrelsen.
Noomi Hansen
Råds-kretsar välkomnas

GRAFISK FORM

Ritator

TRYCK

EKTAB (Eskilstunakurirens tryckeri) Ett ISO 14001-certifierat tryckeri som enbart använder vind-producerad el.

PRENUMERATION

Kontakta sekretariatet eller registrera på hemsida, 240 kr/år.

HEMSIDA

antroposofi.nu

ANTROPOSOFISKA SÄLLSKAPETS

SEKRETARIAT

e-post kontakt@antroposofi.nu
tel 08-554 302 20

KONTAKT MED FORUM

redaktör Tobias Ossmark
e-post: tobias@antroposofi.nu
tel 073 657 72 84.
postadress: Forum Antroposofi,
pl 1800, 153 91 Järna

UTGIVNINGSPAN FÖR 2013

deadline för 2013-5 ca 10 november för utgivning i början av december. För längre uppslag, vänligen anmäl i god tid innan deadline.

ANNONSERING

Helsida färg 4000 kr och del av sida till proportionerligt pris. För privatpersoner: radannonser 80 kr. Tidskriftens format: höjd 315 mm, bredd 235 mm. Kontakta sekretariatet.

BSVERIGE
PORTO BETALT
PORT PAYÉ

Arkivögonblick

Ett levande kolofonium

Hösten 1923 besöker Rudolf Steiner Franz Thomastik i hans fiolverkstad i Wien. Thomastik hade sedan 1908, då han först lärde känna antroposofin, inspirerats av Steiner i sitt instrumentbygge. Han sökte en klang som motsvarar den inre varseblivningen av toner. I detta syfte experimenterade han med olika träslag för de olika stråkinstrumenten, utvecklade en ny typ av strängar, och framställde ett eget kolofonium. Det sista kom på tal strax innan Steiner lämnar verkstaden. Han frågar vilken typ av material som används. ”Lärkharts”, svarar Thomastik. ”Det är bra, men levande måste det vara!” tillägger Steiner och lämnar verkstaden. Denna gåtfulla sats berör särskilt en av Thomastiks medarbetare, Ludwig von Kremling, som nu startar en mångårig utveckling av ett nytt stråkharts. Experiment med temperaturskillnader och rytmisk framställning av kolofoniet påbörjas. Men det är först då Kremling 1949 återvänder från krigsfångenskap som en förmodad lösning på problemet hur ett ”levande” kolofonium kan framställas systematiskt kommer att undersökas. Nämligen i tillsatsen av metall.

Metallernas specifika relationer till fixstjärnorna beaktas. Vidare fastställs kvalitativa skillnader beroende på tidpunkten för produktionen. Årstiden samt tidpunkt på dygnet påverkar slutresultatet. Resul-

taten testas av såväl yrkesmusiker som lekmän. Ett järnkolofonium, till exempel, som rörts när Mars står i konjunktion med solen tonar manligt med en viss guldkaraktär. Ett uppmärksamt testomdöme lyder: ”Om guldkolofoniet visserligen är ett idealt stråkharts för fiolen – dess ton är ljus, strålande eller snarare: lysande och rund – så är bly-silverkolofoniet nästan ännu lämpligare. Det släpper nämligen igenom mer av själva tonens kärna. Guld rundar tonen, bly-silver får den att lysa inifrån. Därigenom kan tonen moduleras; man kan praktiskt taget spela allt med detta kolofonium, från starkt innerliga stycken (Kunst der Fuge) till moderna expressiva fiolkonserter. Guld är mer fiollikt, wienskt, bly-silver musikaliskare med hänseende på det inre tonvärdet.”

Efter Kremlings bortgång 1966 var det Renate Schmidt som kom att fortsätta forskningen och framställningen av det mycket omtyckta fiolhartset. För detta ändamål grundade hon ”Tycho Brahe Labor” i Bad Liebenzell. Av ålderssjäl stängdes laboratoriet 2008. Sedan dess vilar prov och utvärderingar ur laboratoriets mångåriga produktion i Goetheanums arkiv.

Litteratur: Christian Ginat, ”Franz Thomastik”, i: *Anthroposophie im 20. Jahrhundert*, utgiven av Bodo von Plato 2003, s. 828f.; Renate M. Schmidt, ”Sternenwirken im Kolophonium”, i: *Jupiter*, vol. 3 (2008), s. 63-91. Produktion: Dokumentation am Goetheanum i samarbete med tidningen Forum Antroposofi.